

О. Шуайбова, М. Худойдодова,
Э. Шарифов, Қ. Норов, Х. Ҳақназаров, Б. Бурхонов

МАТЕМАТИКА

Китоби дарсӣ барои синфи 1-уми
муассисаҳои таҳсилоти умумӣ

Нашри панҷум

Вазорати маориф ва илми
Ҷумҳурии Тоҷикистон
тасдиқ кардааст

ДУШАНБЕ
МАОРИФ
2023

ТДУ (УДК) 51(075)+371.671+373
ТКБ (ББК) 22.1Я72+74.262
Ш-35

Ш-35. Шуайбова О., Худойдодова М., Шарифов Э., Норов Қ.,
Ҳақназаров Х., Бурҳонов Б. **Математика.** Китоби дарсӣ барои
синфи 1-уми муассисаҳои таҳсилоти умумӣ. – Душанбе: Маориф,
2023. – 160 саҳ.

ХОНАНДАГОНИ АЗИЗ!

Китоб манбаи донишу маърифат аст, аз он баҳравар шавед ва
онро тоза нигоҳ доред! Кӯшиш кунед, ки соли таҳсили оянда ҳам
ин китоб ҳамин гуна зебову ораста дастраси хонандагони дигар
гардад ва онҳо низ аз он самаранок истифода баранд.

Чадвали истифодаи китоб

№	Ному насаби хонанда	Синф	Соли таҳсил	Ҳолати китоб (баҳои китобдор)	
				Аввали сол	Охири сол
1					
2					
3					
4					
5					

Инҳо Лола ва Азиз ҳастанд. Лола аз Азиз калонтар аст. Ӯ мактабхон мебошад. Бинобар ин Азиз зуд-зуд бо савол ба вай муроҷиат мекунад. Лола он чизҳоеро, ки медонад, ба Азиз нақл мекунад. Гоҳо ба ҳамаи саволҳо ҷавоб дода наметавонад. Баъзан ёрии Азиз ҳам лозим мешавад.

АЛОМАТҲОИ ЁРИРАСОН

Фикр кунед!

Супориши мушкил

Кор дар гурӯҳ

Муҳра гузored!

Кори дунафарӣ

Чистон, зарбулмасал...

Нақл кунед

Бозӣ

Иҷрои кор дар дафтар

Муқоиса кунед!

Рақами супориш

Охири дарс

БОБИ I. ДАВРАИ ТАЙЁРӢ

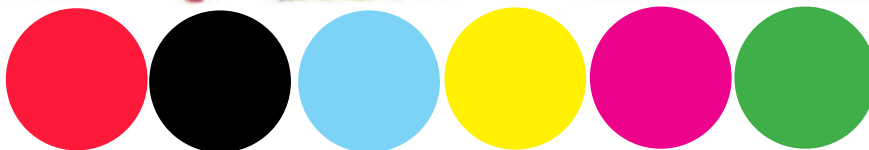
ДУНӢИ РАНГОРАНГ

1. Лола ранги зардро нишон медиҳад. Мухраро ба болои ранги зард гузored.

2. Рангҳоро номбар кунед.

АЗ РОСТ, АЗ ЧАП

1. Аз рост ва аз чапи Нигина киҳо истодаанд?

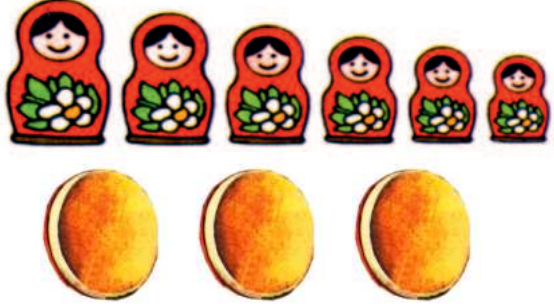
2. Аз чап чӣ тасвир шудааст? Аз рост-чӣ?

КАЛОН, ХУРД, ЯКХЕЛА

1. Кӣ хурд аст? Кӣ калон аст? Чӣ хурд аст? Чӣ калон аст? Ашӯи якхеларо нишон диҳед.

2. Кӣ калон аст? Кӣ хурд аст?

3. Сабзавотҳо чӣ монандӣ ва чӣ фарқ доранд?

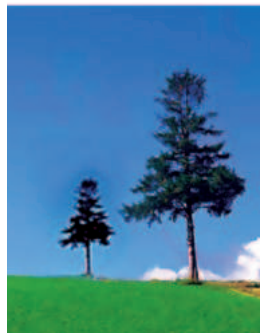
ДАРОЗ, КЎТОҲ, БАЛАНД ВА ПАСТ

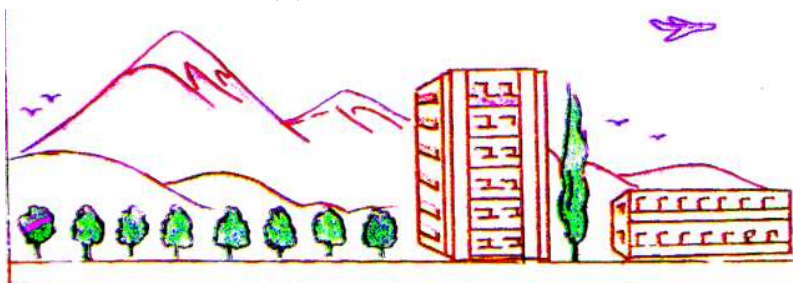
1. Чӣ дароз аст? Чӣ кӯтоҳ аст?

2. Чӣ баланд аст? Чӣ паст аст?

3. Ба болои бинои баланд муҳраи сурх ва ба болои бинои паст муҳраи кабуд гузоред. Боз чиҳо баланд? Чиҳо паст мебошанд?

ПЕШ АЗ, БАЪД АЗ, ДАР БАЙН, ДАР ПАҲЛУ. САМТИ ҲАРАКАТ

1. Дар пеш кӣ меравад? Дар кафо-чӣ?

2. Пеш аз Зухро Ҳасан, баъд аз Зухро кихо? Дар байн-чӣ?

3. Самти ҳаракати ҳайвонҳоро муайян кунед.

4. Роҳи аз хона то мактабро нишон диҳед.

5. Ин аломатҳо кадом самтро нишон медиҳанд?

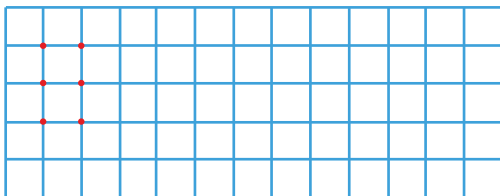

6. Бозӣ. «Рустшавакон».

Самти ҳаракати бачагонро муайян кунед.

7.

АШЁИ ҶУФТ. ЗИЁД, КАМ, БАРОБАР

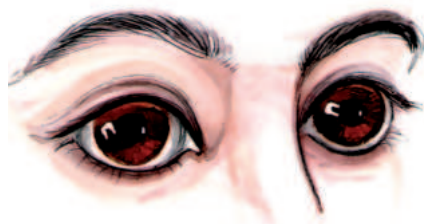
1. Ашёи ҷуфтро нишон диҳед. Боз чиҳо ҷуфт мешаванд? Барои чӣ ин ашёро дучарха меноманд?

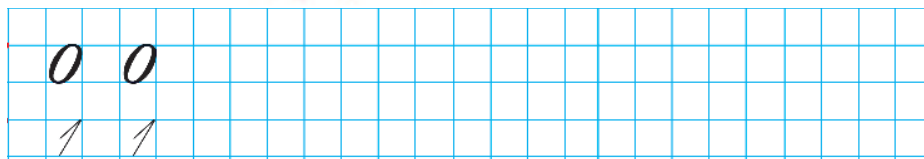
2. Аз расм дугоникҳоро нишон диҳед ва ба онҳо ном гузоред.

3. Чиҳо дубародаронанду якдигарро намебинанд?

4.

5. Себ – зиёд, биҳй – кам, нок – баробар. Кадом мева лўндашаклу кулўлашакл аст?

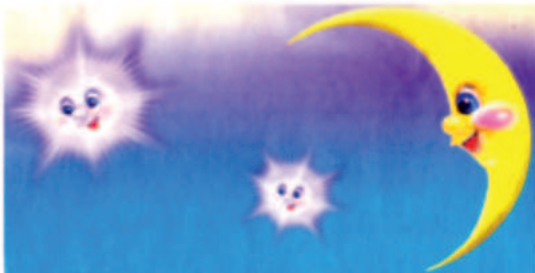
ШАБОНАРҶЗ. ФАСЛҶОИ СОЛ

1. Қисмҳои шабонарӯзро номбар кунед.

2. Офтоб худро кай нишон медиҳад? Моҳу ситораҳо-чӣ?

3. Ҷамшед рӯзона чӣ кор кард? Шабона-чӣ?

4. Чамшед пагоҳӣ чӣ кор кард? Бегоҳӣ-чӣ?

5. Фаслҳои солро номбар кунед. Як фасл аз чанд моҳ иборат аст? Фаслҳои солро ба моҳҳо ҷудо кунед.

6. Бозихои зимистонаро номбар кунед.

БОБИ П. АДАДҲОИ АЗ 1 ТО 10. ҶАМЪ ВА ТАРҲ. ШАКЛҲОИ ГЕОМЕТРӢ

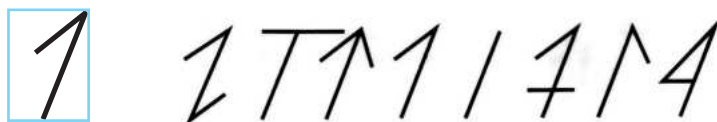
АДАД ВА РАҚАМИ 1

1. Дар расм кихо ва чихо яктой тасвир шудаанд?
Адади якро нишон диҳед.

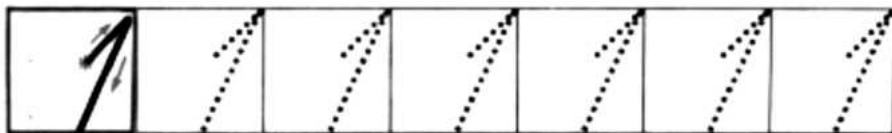
2. Кадом шакли навишт ба рақами 1 монанд аст?
Ин аломатро адад ё рақами 1 меноманд.

3. Кадом шакл ва қисмҳои ашё ба адад ё рақами 1 монанданд?

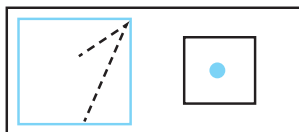
4.

5. Дар расм чандтоӣ ашё тасвир шудааст?

1

6. Чӣ якум аст? Он бо кадом ранг тасвир шудааст?

1

2

3

4

5

6

7

8

9

АДАД ВА РАҚАМИ 2

1. Парандаҳо чанд бол доранд? Одам чанд даст дорад? Дар дасти Зухро чанд афлесун хаст? Фотима чандто себ дорад?

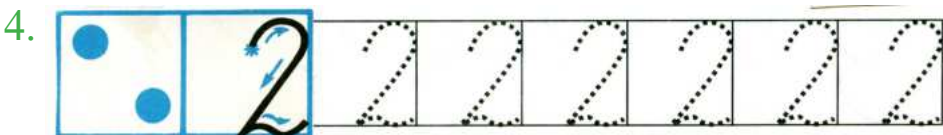
2. Чанд моҳӣ тасвир шудааст? Оё як чуфт моҳӣ гуфта метавонем? Ду адади чуфт аст.

2

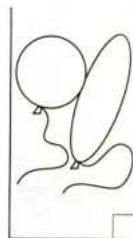
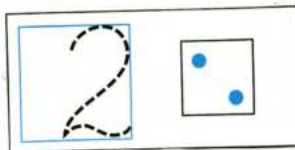
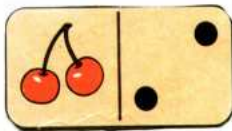
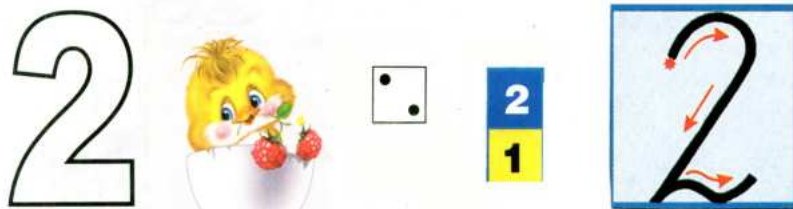

3. Аз байни аломатҳо адад ё рақами 2-ро ёбед. Шумо бо рақами ду чанд маротиба вохӯрдед?

5. Дар расм киҳо ва чиҳо 2-тоӣ тасвир шудаанд?
Адад ё рақами 2-ро нишон диҳед.

6. Дар расм хирсақ дар ҷойи чандум омадааст?

ЯКУМ ВА ОХИРИН

1. Ин кадом афсона аст? Кӣ якумин шуда шалғамро кашиданӣ шуд? Дар охир чӣ ба ёрӣ расид?

2. Кадом бузак якум ба хона мерасад? Бузаки охиринро нишон диҳед.

3. Дар расм чӣ якум ва чӣ дар охир тасвир шудааст?

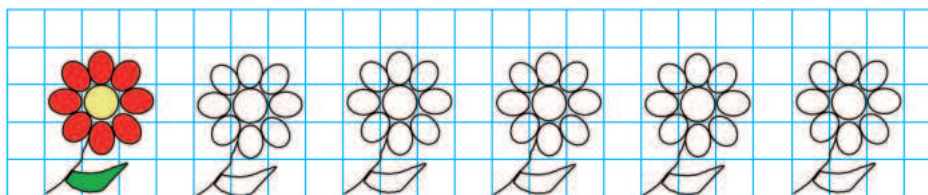
4. Дар навбат кӣ якум истодааст? Кӣ охирин?

5. Ба бачаҳо ном гузored. Кӣ якум ва кӣ охирин аст?

6.

ХАТҲО. ХАТТИ РОСТ. ХАТТИ КАЧ. ХАТТИ ШИКАСТА. ПОРЧА

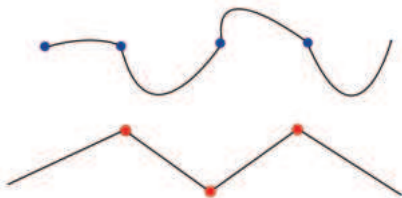
1. Хатҳо ва хатти ростро нишон диҳед.

2. Агар як тарафи ресмонро Лола, тарафи дигари онро Азиз гирифта кашад, вай ба порча монанд мешавад. Агар накашанд-чӣ?

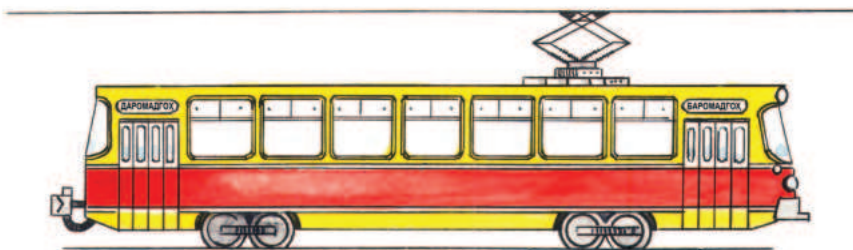
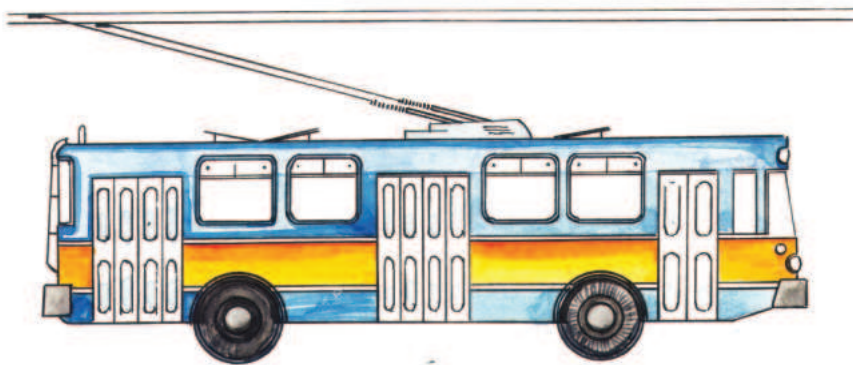

3. Аз расм хатҳои қач ва шикастаро нишон диҳед.

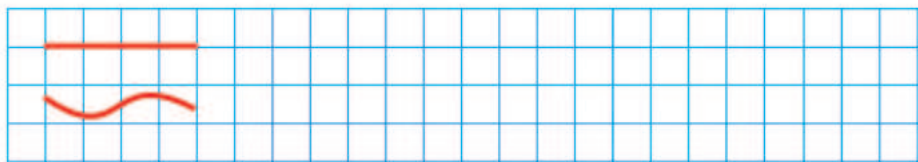

4. Аз расмҳо хатҳои рости қач, даромадгоҳу баромадгоҳро нишон диҳед.

5.

ХАТТИ КАҶ ВА ХАТТИ САРБАСТА

1. Аз расм хатҳои рост ва қачро нишон диҳед.

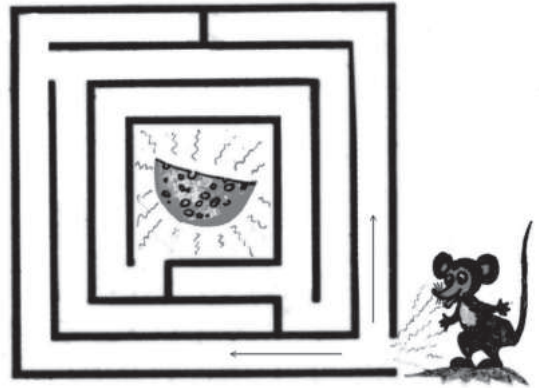
2. Асбоберо, ки ба воситаи он хатти рост мекашанд, нишон диҳед. Бо ёрии он хатти ростро тасвир кунед.

3. Қорҳои амалӣ.

4. Барои он ки муш тезтар ба панир расад, бояд кадом самти ҳаракатро интихоб кунад? Чӣ бояд кард, ки муш ба панир нарасад?

АДАД ВА РАҚАМИ 0 (СИФР). НУР. АЛОМАТҲОИ КАЛОН, ХУРД ВА БАРОБАР

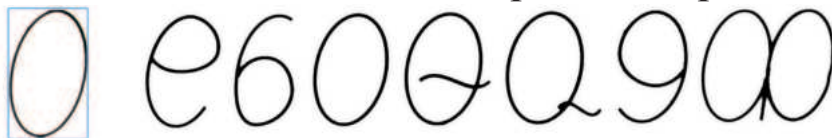
1. Дар кадом раф китоб нест? Кадом гахворача холи аст?

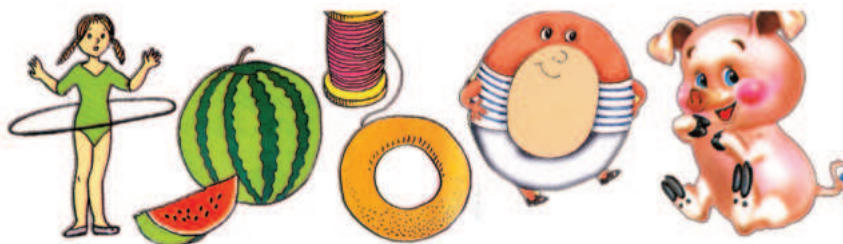
Чойи холи бо адад ва рақами 0 (сифр) нишон дода мешавад.

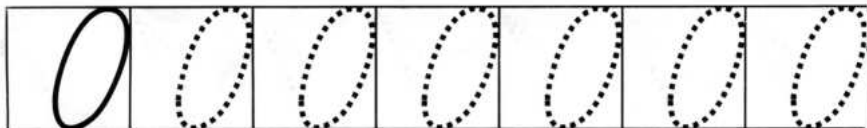
2. Аз байни аломатҳо адад ва рақами 0-ро ёбед.

3. Ашё ва қисмҳои ба сифр монандро нишон диҳед.

4.

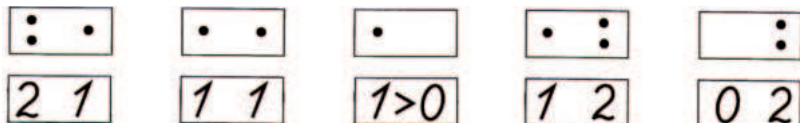
5. Офтоб нури худро ба олами атроф медиҳад.
Моҳу ситора, чароғ, барқ-чӣ?

6. – Лола, ин аломатҳо ба
нӯли парандаҳо монанд
аст. Ин чӣ маъно дорад? –
пурсид Азиз.

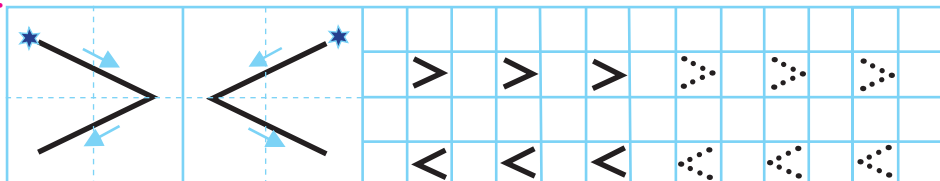
– Онҳо аломати «калон»,
«хурд» ва «баробар»-ро мефаҳмонанд, – ҷавоб дод
Лола ва тарзи навишти онҳоро нишон дод.

7. Аломатҳои «>», «<», «=»-ро дар байни ададҳо
гузоред. Дар интихоб кардани аломат ба шумо холҳои
дохили чоркунҷа ёрӣ мерасонанд.

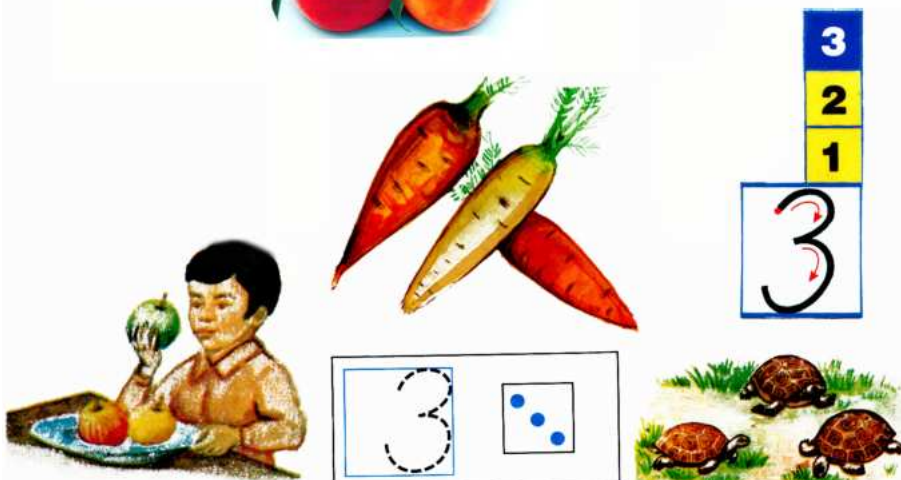
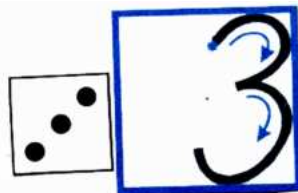
8.

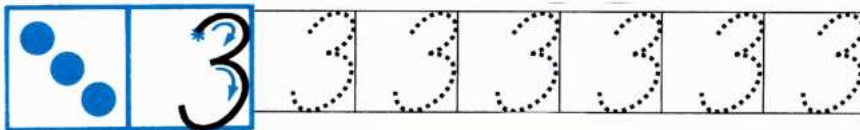
АДАД ВА РАҚАМИ 3

1. Кихо ва чиҳо сетоӣ тасвир шудаанд? Адад ва рақамхоро нишон дода, хонед ва аз рӯи намуна нависед.

2.

3. Чароғаки раҳнамо чанд ранг дорад? Рангҳои онро номбар кунед. Дар расм чанд нафар тасвир шудаанд? Шумораи онҳоро бо адад нишон диҳед. Дар тасвири пул кадом адад омадааст? 3 адади тоқ аст.

4. Дар байни аломатҳо адад ва рақами 3-ро ёбед.

3 ВЗЗЭЭЗЗ5

5. Сагча дар ҷойи чандум истодааст? Баробарӣ ва нобаробариҳоро хонед.

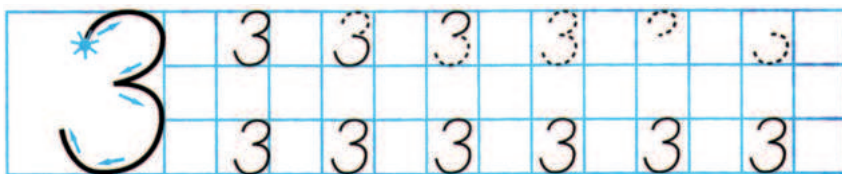
1 < 2
2 > 1
3 > 2
2 < 3

1 = 1
2 = 2
3 = 3
0 = 0

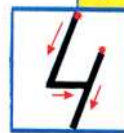
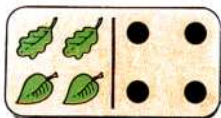
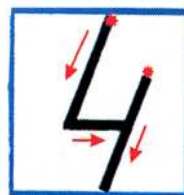
6.

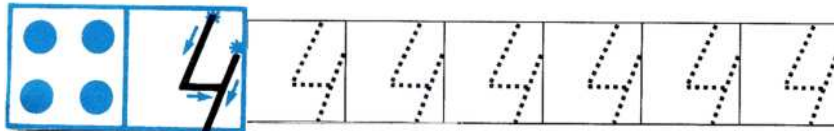
АДАД ВА РАҚАМИ 4

1. Микдори олуру бо адад нишон диҳед. Ҳайвонҳо чанд пой доранд? Ададҳо ва рақамҳои додашударо хонед ва нависед.

2.

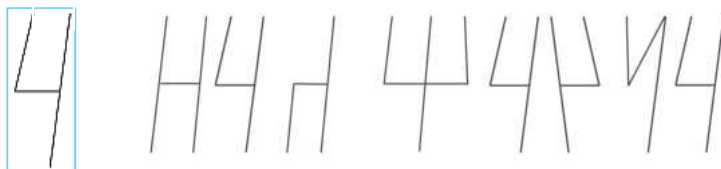

3. Аробачаҳоро вобаста ба чархҳояшон аз 1 то 4 нишон диҳед.

4. Дар байни аломатҳо рақами 4-ро ёбед. Шумо чанд маротиба бо адад ва рақами 4 дучор омадед?

5. Муш чандто? Ба болои адади чор мухра гузоред. 4 адади чуфт аст.

6. Бузича дар қойи чандум аст?

АДАД ВА РАҚАМИ 5

1. Бозингарон чанд нафар мебошанд? Дар расм боз чиҳо панҷтоӣ тасвир шудаанд? Адад ва рақамхоро хонед ва аз рӯйи намуна нависед.

5

•

•

•

•

5

•

•

•

•

5

•

•

•

5

1
2
3
4
5

5
4
3
2
1

1
2
3
4
5
5
4
3
2
1

2.

•

•

•

5

5

5

5

5

5

5

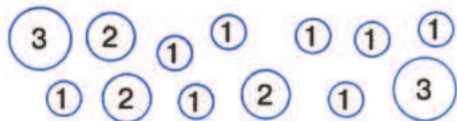
3. Ба назди бачаҳо писараки чандум мефурояд?

Дар тасвири пул кадом адад омадааст? Фирӯза дар як даст чанд ангушт дорад? Дар дасти дигар чӣ дорад?

4. Таркиби адади панҷро нишон диҳед.

5

5. Дар байни аломатҳо рақами 5-ро ёбед. Бо рақами 5 шумо чанд маротиба дучор омадед? Нависед.

5 3 5 5 6 5 2 5 3 5

6. Рафту шавад чаппа 2,
5 шавад баҳри ту!

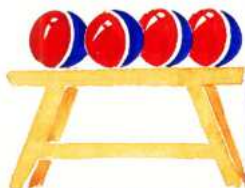
7. Зери рақами 5 кадом ҳайвон тасвир шудааст? 5 адади тоқ аст.

ЦАМЪ, ТАРХ ВА АЛОМАТИ ОНҲО «+» «-»

1. Аз рӯйи расм ҳисоб кунед.

4	+	1	=	
---	---	---	---	--

4	+	1	=	
---	---	---	---	--

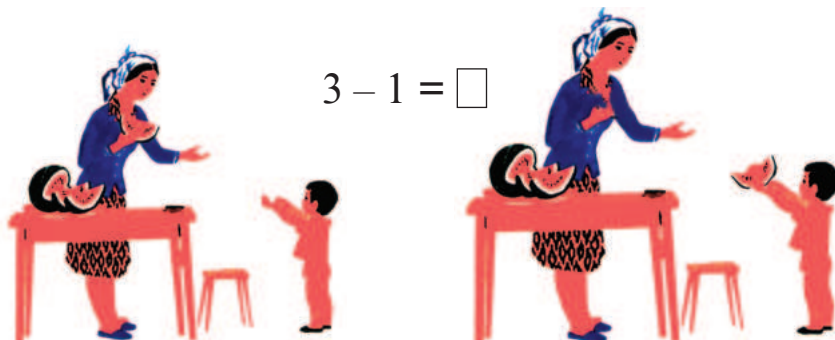
2. Чанд нафар духтарак ва чанд нафар писарак бозӣ мекунанд? Онҳо ҳамагӣ чанд нафаранд?

$$2 + 3 = \square$$

7. Модар аз 3 пора тарбуз ба Умед 1 пораашро дод. Чанд пора тарбуз монд?

$$3 - 1 = \square$$

8. Умед нонро панҷ пора кард ва аз он се пораашро гирифт. Чанд пора нон монд?

$$5 - 3 = \square$$

9. Расм ва ададҳои 7, 2 ва 5-ро истифода бурда, мисол тартиб диҳед. Амале, ки бо ёрии он шумораи себҳои боқимондaro ёфтанд,

амали тарҳ ном дорад. Вай ин тавр навишта мешавад: $7 - 2 = 5$. Чӣ маъно доштани аломати тарҳро шарҳ диҳед.

Ин « - » аломати тарҳ аст.

ҶАМЪШАВАНДАҲО ВА СУММА

1. 2 – ҷамъшавандаи якум
3 – ҷамъшавандаи дуум
5 – сумма (ҳосили ҷамъ)
2 ва 3 – ҷамъшавандаҳо
2 + 3 – сумма (қимат)

$$2 + 3 = 5$$

2. Суммаро ёфта,
ба болои он муҳра
гузоред.

$$2+4$$

$$5>2$$

$$5=5$$

$$2<4$$

$$4+1$$

$$3+2$$

$$0+0$$

$$2<3$$

$$4>1$$

$$2 + 2 = 4 \quad 2 + 3 = 5 \quad 1 + 3 = 4$$

3. Ададҳои зеринро хонед: 0, 1, 2, 3, 4, 5.

Бо ададҳои додашуда сумма тартиб дода нависед.

4. Дар байни ададҳои 1 ва 5 боз кадом ададҳо ҳастанд?

5. Ба болои ҷамъшавандаи
якум муҳра гузоред.

$$4 + 1 = 5$$

6. Ҷамъшавандаи якум, дуум ва суммаро нишон
диҳед.

$$2 + 1 = 3$$

7. Суммаро бо ёрии расм шарҳ диҳед. Таркиби адади панҷро нишон диҳед.

4 + 1 = 5

3 + 2 = 5

2 + 3 = 5

1 + 4 = 5

5	
4	1
3	2
2	3
1	4

$2 = 1 + 1$

$3 = \square + \square + \square$

$4 = \square + \square + \square + \square$

$5 = \square + \square + \square + \square + \square$

$3 = \square + \square$

$5 = \square + \square$

$4 = \square + \square$

$0 = \square + \square$

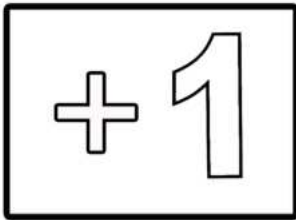
8.

$1 + 1 = 2$	$3 + 1 = 4$	$2 + 2 =$	$2 + 3 =$
$2 + 1 = 3$	$4 + 1 = 5$	$3 + 2 =$	$1 + 4 =$

ҶАМЪ БА АДАДИ 1

1. Бо ёрии расм шарҳ диҳед.

$$0 + 1 = 1$$

$$1 + 1 = 2$$

$$2 + 1 = 3$$

$$3 + 1 = 4$$

$$4 + 1 = 5$$

2. Бо ёрии расм ҳисоб кунед.

$$4 + 1 = \square$$

$$2 + 1 = \square$$

$$2 + 1 = \square$$

$$1 + 1 = \square$$

ТАРҲШАВАНДА, ТАРҲКУНАНДА ВА ФАРҚ

1. Аз расм оид ба фарқ мисол тартиб дода, онро нависед.

$$5 - 2 = 3$$

5 – тарҳшаванда

2 – тарҳкунанда

5 – 2 – фарқ

3 – фарқ (қимат)

2. Аз расм фарқ тартиб дода, онро ҳисоб кунед.

$$5 - \square = \square$$

Адади ҳосилшударо фарқ меноманд.

3. Муҳраро ба болои тарҳшаванда гузоред.

$$5 - 1$$

$$1 - 1$$

$$3 - 1$$

$$6 - 1$$

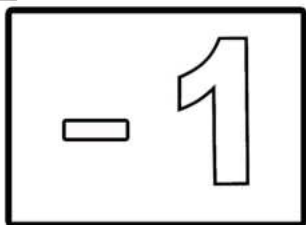
$$2 - 1$$

$$4 - 1$$

ТАРҲИ АДАДИ 1

1. Бо ёрии расмҳо шарҳ диҳед.

$$1 - 1 = \square$$

$$2 - 1 = \square$$

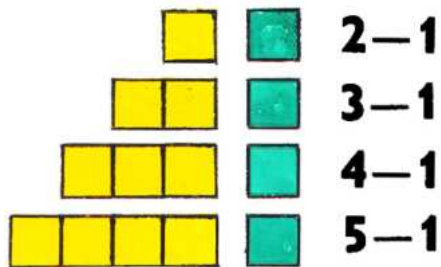
$$3 - 1 = \square$$

$$4 - 1 = \square$$

$$5 - 1 = \square$$

2. Ба расм нигоҳ карда, фарқоро ёбед.

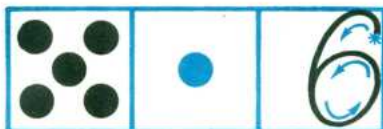

АДАД ВА РАҚАМИ 6

1. Бозингарон чанд нафаранд? Боз чиҳо шашто мебошанд?

6

2.

3. Гамбӯсақ чанд пой дорад?

Азиз ангуштони дасти Анисаро шумурд ва аз дасти рости худ як ангушти ишораро нишон дод.

- Шумор! - фармуд Аниса.
 - Панҷто ва боз яктои дигар, - гуфт Азиз.
 - Ин адад шаш аст - таъкид кард Аниса.
- Адади 6-ро нишон диҳед.

4. Бозии чашм-бандак.

5. Аз байни аломатҳо адад ва рақами 6-ро ёбед.

6 6 9 0 6 8 6 0 6 6 6

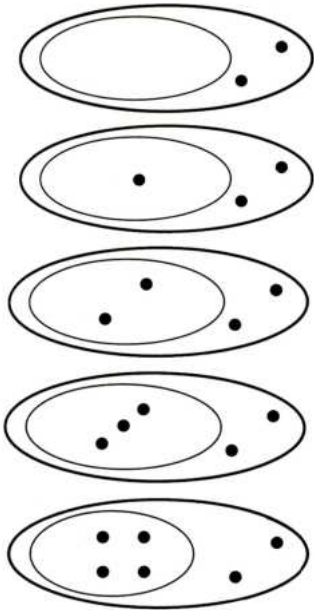
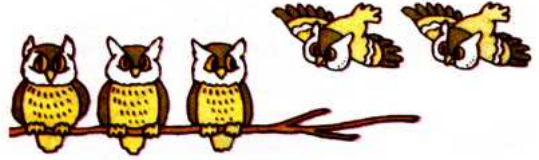
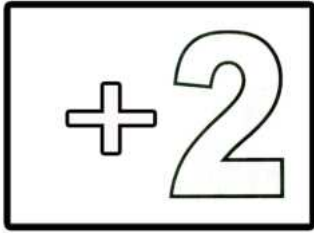
6. Лаклак чандум аст? Рӯбоҳ пеш аз чӣ омадааст?

ҶАМЪИ АДАДИ 2

1.

$$0 + 2 = \square$$

$$1 + 2 = \square$$

$$2 + 2 = \square$$

$$3 + 2 = \square$$

$$4 + 2 = \square$$

2. Барои чӣ дар зери расм навиштаҳои гуногунро овардаанд? Суммаҳоро муқоиса кунед. Оё онҳо баробаранд?

$$4 + 1 + 1$$

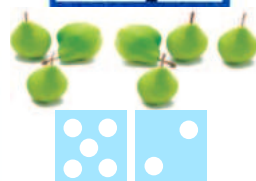
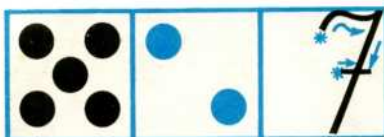

$$4 + 2$$

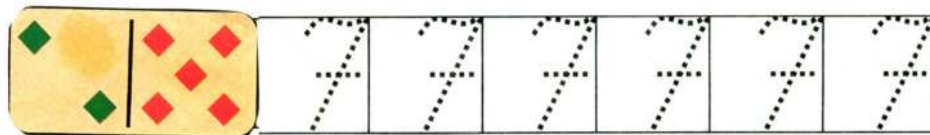
АДАД ВА РАҚАМИ 7

1.

2.

3. Лола 7-то ангуштро нишон медиҳад. Азиз-чӣ?

4. Аз байни аломатҳо рақами 7-ро нишон диҳед. 7 адади тоқ аст.

7 Z 7 7 7 3 7 7 4

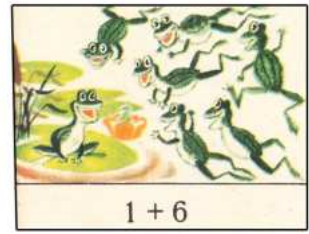
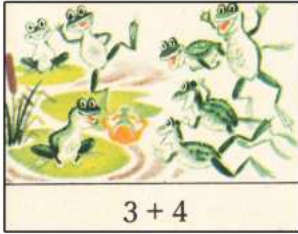
5. 7-то олу ҳаст. Олуи якум сурх ва олуи шашум кабуд аст. Олуи ҳафтум бо кадом ранг тасвир карда шудааст?

6.	$0 + 2 = 2$	$1 + 1 = \square$	$1 + 3 = \square$
	$1 + 2 = 3$	$2 + 0 = \square$	$4 + 1 = \square$
	$2 + 2 = 4$	$2 + 1 = \square$	$1 + 4 = \square$
	$3 + 2 = 5$	$2 + 3 = \square$	$1 + 1 + 2 = \square$
	$4 + 2 = 6$	$3 + 1 = \square$	$2 + 2 + 2 = \square$

7. Навиштаҳои овардашударо хонед ва нависед.

$$7 = 6 + 1$$

$$7 = 5 + 2$$

$$7 = 3 + 4$$

8. Барои он ки ноки зард аз рост ҳафтум шавад, чанд ноки рангаш сабз кашидан лозим? Ба ҷойи он муҳраи сабз гузоред.

9. Ба ҳамнишини худ роҳҳои сӯйи мактабро нишон диҳед.

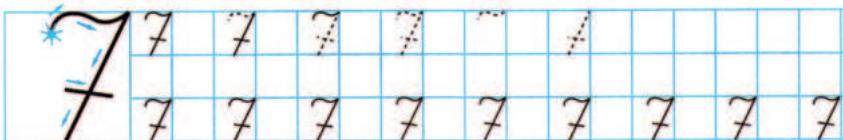

10. $1 + 1$ $2 + 1$ $3 + 1$ $4 + 1$

$1 < 2$ $2 > 1$ $7 > 6$ $7 = 7$

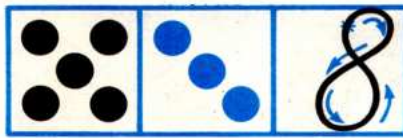
11.

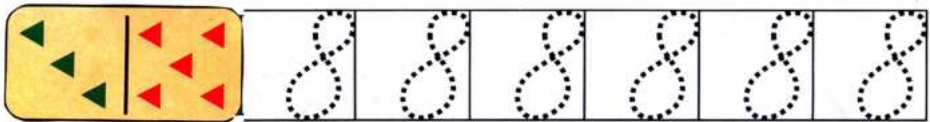

1.

АДАД ВА РАҚАМИ 8

2.

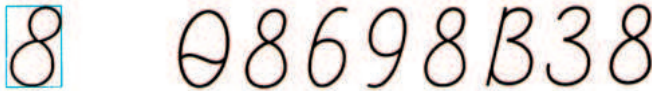

3. – Анкабут хашт пой дорад, – гуфт Лола.
Адади 8-ро нишон диҳед.

4. Нигаред, раками 8 чӣ намуд дорад? Аз байни аломатҳо раками 8-ро нишон диҳед.

5. Маймун чандум бозича аст?

6.

$$1 + 1 = 2$$

$$2 + 2 = 4$$

$$4 + 3 = 7$$

$$0 + 3 = 3$$

$$2 + 1 = 3$$

$$3 + 3 = 6$$

$$2 + 3 = 5$$

$$1 + 3 = 4$$

$$1 + 3 = 4$$

$$0 + 3 = 3$$

$$4 + 2 = 6$$

$$2 + 3 = 5$$

$$2 + 3 = 2 + 1 + 1 + 1 = 5$$

$$3 + 3 = 6$$

$$5 + 3 = 5 + 1 + 1 + 1 = 8$$

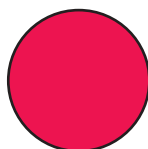
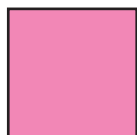
$$4 + 3 = 7$$

ШАКЛҲОИ ГЕОМЕТРӢ

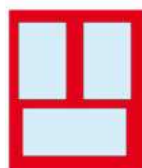

1. Кадом шаклҳои геометрӣ ба шумо шиносанд?

Дар тарафи чап чоркунча, дар тарафи рост аз боло доира ва аз поён секунҷа тасвир шудааст.

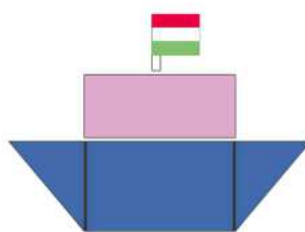
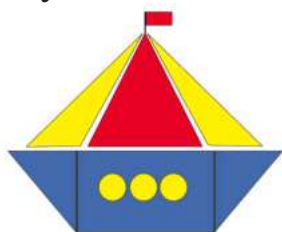

2. Ашёи доирашакл, секунҷашакл ва чоркунча-шаклро нишон диҳед.

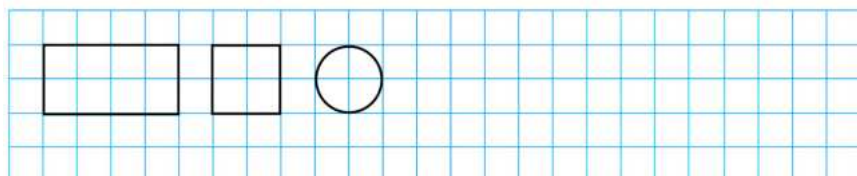

3. Киштичаҳо аз кадом шаклҳо сохта шудаанд?

Гул ва гулдон-чӣ?

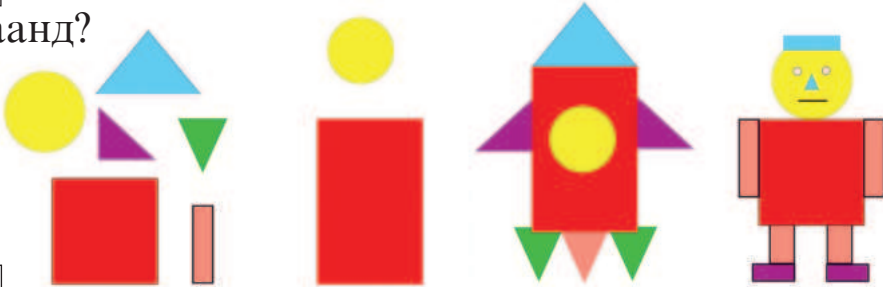

4.

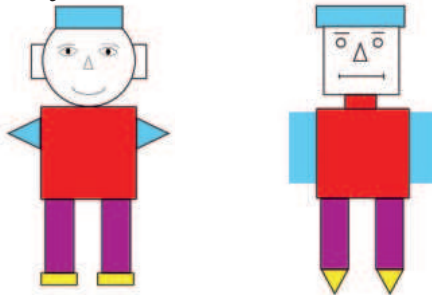

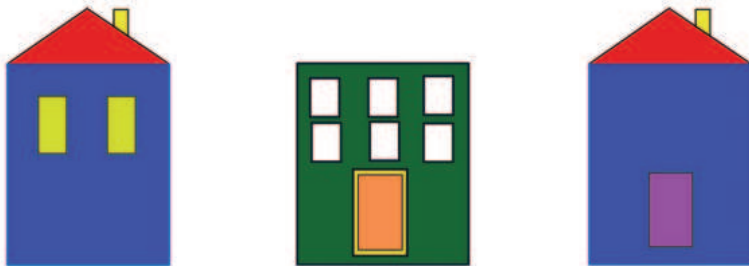
5. Дар расм кадом шаклҳои геометрӣ тасвир ёфтаанд?

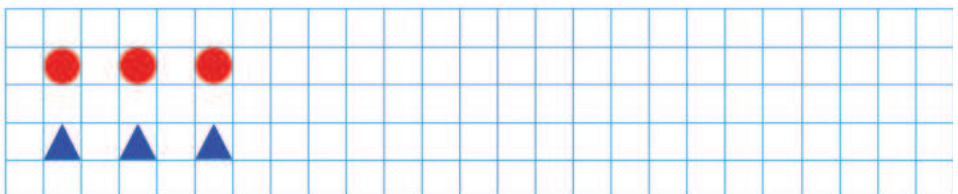
6. Одамчаҳои афсонавӣ аз кадом шаклҳои геометрӣ сохта шудаанд?

7. Барои ба охир расонидани кори сохтмони хона боз кадом шаклҳои геометрӣ лозиманд?

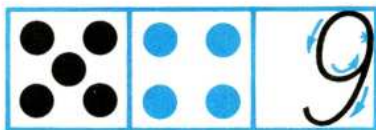
8.

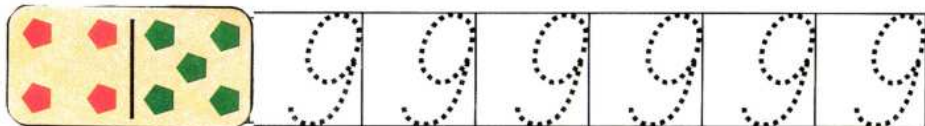

АДАД ВА РАҚАМИ 9

1.

2.

3. Дар байни аломатҳо рақами 9-ро ёбед.

9 0 9 6 9 8 9 0 9

4. Муш дар чойи чандум аст? Ададҳои аз 1 то 9-ро номбар кунед. 9 адади тоқ аст.

5. Катакҳои холиро пур кунед.

$8 + 1 = 9$

$7 + 2 = \square$

$6 + 3 = \square$

$5 + 4 = \square$

$8 + \square = 9$

$7 + \square = 9$

$6 + \square = 9$

$5 + \square = 9$

6.

$1 = 1$

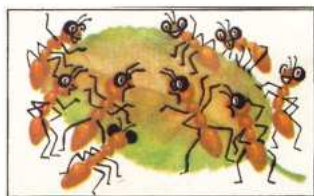

$2 = 2$

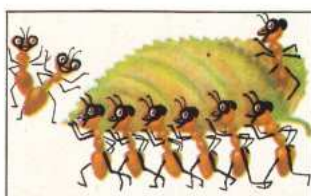

7. Расм ва суммаҳоро муқоиса кунед.

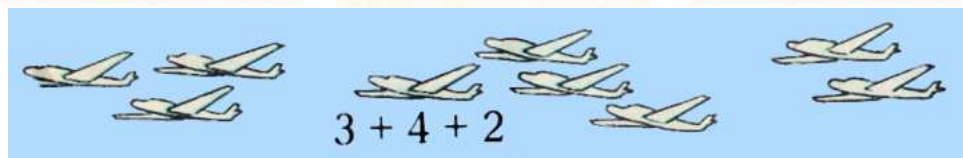
$4 + 5$

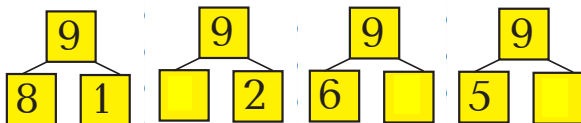
$2 + 7$

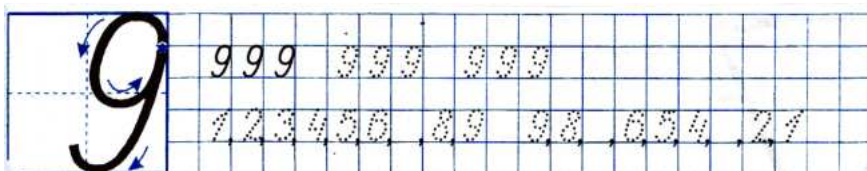
$1 + 8$

8. Барои 9-то шудани парандаҳо боз чанд паранда лозим аст? Холҳоро бо адад ифода кунед. Адади 9 аз кадом ду адад таркиб меёбад?

9.

ҶАМЪИ АДАДИ 3

1. Барои ба зертахтаи тирезаҳо гузоштани 3 гулдон ба Лола ёрӣ расонед.

$$3 = \square + \square + \square$$

$$3 = \square + \square$$

$$3 = \square + \square$$

2. Шифохӣ. Кадоме аз се суммаи додашуда бо суммаи $4 + 3$ баробаранд?

$$4 + 1 + 1 + 1$$

$$4 + 2 + 1$$

$$4 + 1 + 1$$

3.

$$0 + 3 = \square$$

$$\square + 3 = \square$$

$$\square + 3 = \square$$

$$\square + 3 = \square$$

$$\square + 3 = \square$$

$$4 + 3 \quad 2 + 2 \quad 2 + 3$$

$$1 + 1 \quad 3 + 3 \quad 3 + 1$$

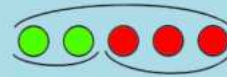
$$4 + 2 \quad 0 + 3 \quad 1 + 3$$

$$4 = \square + 3$$

$$5 = \square + 3$$

$$6 = \square + 3$$

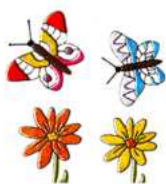
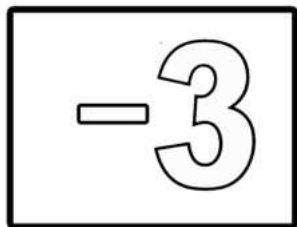
$$7 = \square + 3$$

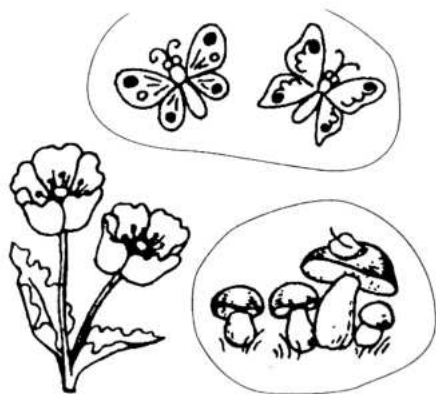
4. Ҳисоб кунед.

> =
< = 1.

ТАРХИ АДАДИ 3

	$5 - 3 =$
	$6 - 3 =$
	$7 - 3 =$

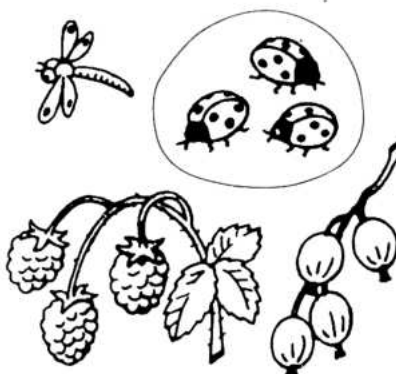

1

2

3

4

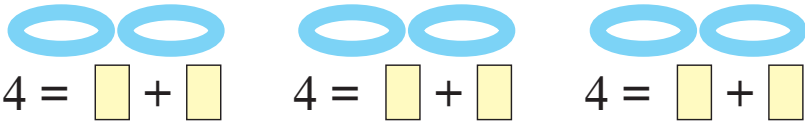
1 2

2 2

3 1

1 < 2	2 > 1	2 < 3	2 = 2
3 > 1	3 > 2	2 < 3	3 > 3

ҶАМЪИ АДАДИ 4

1. 4 муҳраро бо миқдори гуногун дар табақчаҳо чӣ тарз ҷойгир кардан мумкин аст?

0 + 4 =	□
□ + 4 =	□
□ + 4 =	□
□ + 4 =	□
□ + 4 =	□

а) дар ду табақча

б) дар се табақча

в) дар чор табақча

0 + □ =	4
1 + □ =	5
2 + □ =	6
3 + □ =	7
4 + □ =	8

$$4 = \square + \square + \square$$

2. Адади чорро бо роҳҳои гуногун ҳосил кунед. Миқдори табақчаҳоро ба эътибор гиред. Катакҳои холиро пур кунед.

$$4 = \square + \square + \square$$

3. Роҳҳои халро шарҳ диҳед.

$$3 + 4 = 3 + \underbrace{3 + 1}_{=4} = \underbrace{3 + 3}_{=6} + 1 = 7$$

$$2 + 4 = 2 + \underbrace{3 + 1}_{=4} = \underbrace{2 + 3}_{=5} + 1 = 6$$

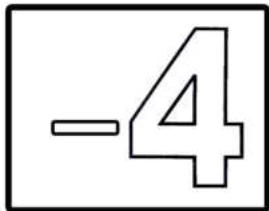
4. Ҳисобро шарҳ диҳед.

$1 + 4 = 5$	● ○ ○ ○ ○
$2 + 4 = 6$	● ● ○ ○ ○ ○
$3 + 4 = 7$	● ● ● ○ ○ ○ ○
$4 + 4 = 8$	● ● ● ● ○ ○ ○ ○
8	8
8	8
8	8

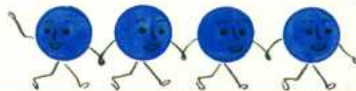
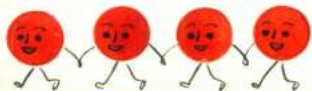

1.

ТАРҲИ АДАДИ 4

$$7 - 4 = \square$$

$$8 - 4 = \square$$

2.

$4 - 4$	$5 - 4$	$6 - 4$	$7 - 4$	$8 - 4$
$4 - 0$	$4 - 1$	$4 - 2$	$4 - 3$	$4 - 4$

ҶАМЪИ АДАДИ 5

1. Нависед:

а) ҳамчун суммаи ду ҷамъшаванда:

$$5 = \square + \square \quad 5 = \square + \square$$

б) ҳамчун суммаи се ҷамъшаванда:

$$5 = \square + \square + \square$$

в) ҳамчун суммаи чор ҷамъшаванда:

$$5 = \square + \square + \square + \square$$

г) ҳамчун суммаи панҷ ҷамъшаванда:

$$5 = \square + \square + \square + \square + \square$$

2. Аз намунаи ҷамъи адади 5 истифода карда $4+4=8$ ва $8+1=9$ -ро фаҳмонед.

$$\begin{array}{ccccccc} \text{||||} & \text{||||} & \text{|||} & \text{||||} & | & \text{|||} & \text{||} & \text{|||} & \text{||||} \\ 4 + 5 = 4 + \square + \square = 4 + \square + \square = \square + \square = 9 \end{array}$$

3. Тарзи дигари ҷамъи адади 5-ро пешниҳод намоед.

$0 + 5 =$									
$1 + 5 =$									
$2 + 5 =$									
$3 + 5 =$									
$4 + 5 =$	$4 + 4 + 1 =$	$8 + 1 =$	9						

4. Ҳисоб кунед. Ба шумо кадом роҳ осон аст? Кори яқдигарро аз назар гузаронед.

5. Мухраҳои рангашон якхеларо ба болои ҳамон себҳое гузored, ки онҳо суммаи якхела доранд.

Тарзи ҳисобкунии худро шарҳ диҳед.

6.

$1 + 1$	$3 + 1$	$2 + 3$	$4 + 0$
$2 + 1$	$4 + 1$	$3 + 3$	$5 + 0$

7.

$4 + 5$	$3 + 5$	$2 + 5$	$1 + 5$
---------	---------	---------	---------

8.

$2 = 1 + 1$	$4 + 1 = \square$	$4 + 5$
$3 = 2 + 1$	$3 + 1 = \square$	$4 + 4 + 1$
$4 = 3 + 1$	$2 + 1 = \square$	$4 + 2 + 3$
$5 = 4 + 1$	$1 + 1 = \square$	$4 + 2 + 1 + 1 + 1$

ТАРҲИ АДАДИ 5

1.

$5 - 0 = \square$

$5 - 5 = \square$

$5 - 1 = \square$

$6 - 5 = \square$

$5 - 2 = \square$

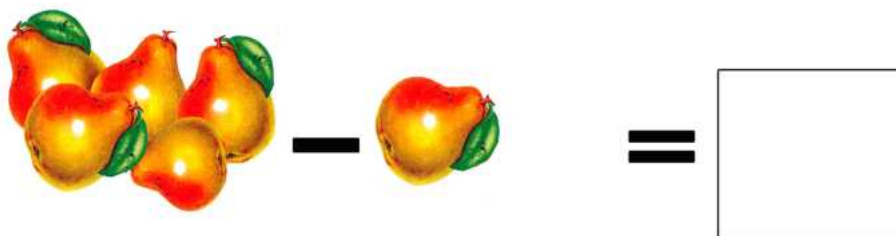
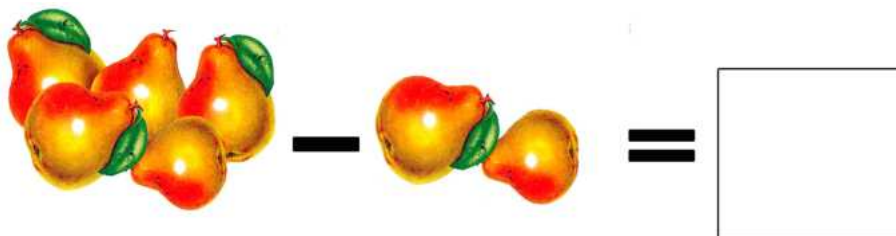
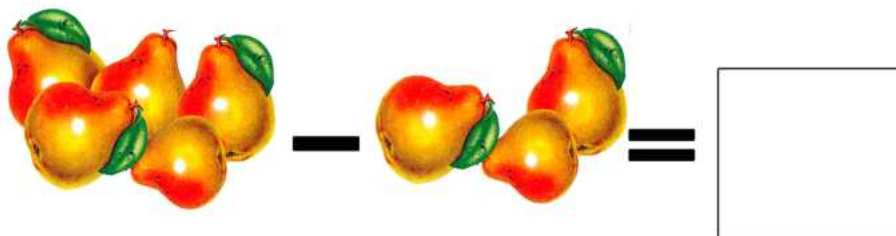
$7 - 5 = \square$

$5 - 3 = \square$

$8 - 5 = \square$

$5 - 4 = \square$

$9 - 5 = \square$

2.

$9 - \square = 4$

$7 - \square = 2$

$6 - \square = 1$

ҶОЙИВАЗКУНИИ ҶАМЪШАВАНДАҶО

1. Барои ҷӣ Азиз ва Лола мисолҳои гуногун навиштаанд?

Муқоиса кунед.

Азиз: $2 + 3 = 5$ Лола: $3 + 2 = 5$
 $2 + 3$ $3 + 2$

2. Суммаҳоро ёбед.

$2 + 1$ $3 + 2$ $4 + 1$ $3 + 1$
 $1 + 2$ $2 + 3$ $1 + 4$ $1 + 3$

Аз иваз кардани ҷойи ҷамъшавандаҳо сумма тағйир намеёбад.

3. Дар катакҳои ҳолӣ ададҳои мувофиқ гузоред.

+ 3 = 1 + 3 5 + 2 = 2 +
 1 + 3 = 3 + + 2 = 2 + 5
 1 + = 3 + 1 5 + = 2 + 5

Оё аз иваз кардани ҷойи ҷамъшавандаҳо сумма тағйир меёбад?

4.

$2 + 2 = 4$	$5 + 3 =$	$6 + 2 =$	$7 + 2 =$
$4 - 2 = 2$	$8 - 3 =$	$8 - 6 =$	$9 - 7 =$

4. Аз Нозанин пурсиданд:

– Кокули ту чандто? Ү гуфт:

– Кокули ман аз кокулҳои

Назокат 7-то зиёд аст.

Агар кокулҳои Назокат дуто

бошад, кокулҳои Нозанин

чандтоянд?

5. Ба болои сумаҳои якхела муҳраҳои рангашон якхела гузоред. Дар иҷрои вазифа кадом қоида ба шумо ёрӣ расонд?

$$4 + 3 \quad 1 + 6 \quad 6 + 4 \quad 8 + 2$$

$$4 + 6 \quad 3 + 4 \quad 6 + 1 \quad 2 + 8$$

6. Сумаҳоро бо усули ҷойивазкунии ҷамъшавандаҳо ҳисоб кунед.

$$1 + 5 = 5 + 1 = 6$$

$$6 + 4 = 4 + 6 = 10$$

$$3 + 4 = \square = \square$$

$$8 + 2 = \square = \square$$

$$5 + 3 = \square = \square$$

$$2 + 4 = \square = \square$$

7. Ададҳои мувофиқ гузоред.

$$6 = 5 + \square$$

$$7 = 6 + \square$$

$$2 + 1 = \square$$

$$6 = 1 + \square$$

$$7 = 1 + \square$$

$$1 + 2 = \square$$

$$6 = 4 + \square$$

$$7 = 5 + \square$$

$$1 + 3 = \square$$

$$6 = 2 + \square$$

$$7 = 2 + \square$$

$$3 + \square = \square$$

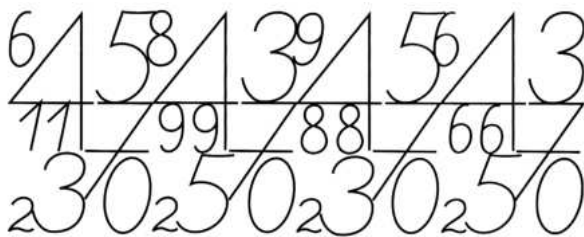

8.	$6 + 3$	$7 + 2$	$8 + 1$	$9 + 1$
	$3 + 6$	$2 + 7$	$1 + 8$	$1 + 9$

ҲАМАИ РАҚАМҲО

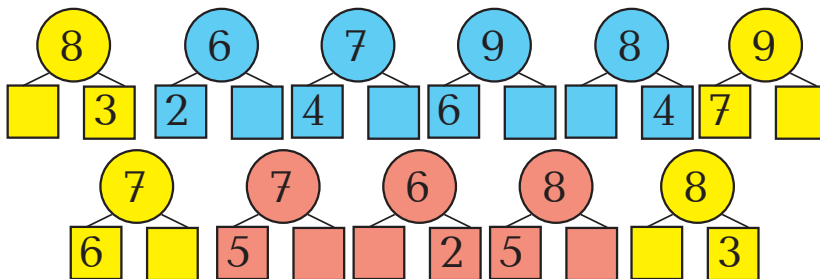
1. Санҷед, оё ҳама рақамҳо дар нақша нишон дода шудааст?

2. Ададҳоро бо тартиби зиёдшавӣ чо ба чо гузоред.

3. Катакҳои холиро пур кунед.

4. Рақамҳои 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9-ро аз рост ба чап нависед. Аз чап ба рост хонед. Зери ададҳои тоқ хат кашед.

5.

$0 = 0 + \square$

$4 = 3 + \square$

$8 = 7 + \square$

$1 = 1 + \square$

$5 = 4 + \square$

$9 = 8 + \square$

$2 = 1 + \square$

$6 = 5 + \square$

$3 = 2 + \square$

$7 = 6 + \square$

6. Хонед ва нависед.

$1 + 2$

$2 + 2$

$3 + 3$

$4 + 4$

$1 < 2$

$2 = 2$

$3 = 3$

$4 > 3$

7. Бо ёрии расм ва ададҳо суммаҳо тартиб дода, онҳоро ҳисоб кунед?

<p>9</p>	<p>1</p>	<p>8</p>	<p>2</p>	<p>7</p>	<p>3</p>
<p>6</p>	<p>4</p>	<p>5</p>	<p>5</p>		

8. Чамъшавандаҳои якум ва дуум зиёд шуд ё кам?

$$9 = 8 + 1$$

$$9 = 7 + \square$$

$$9 = 6 + \square$$

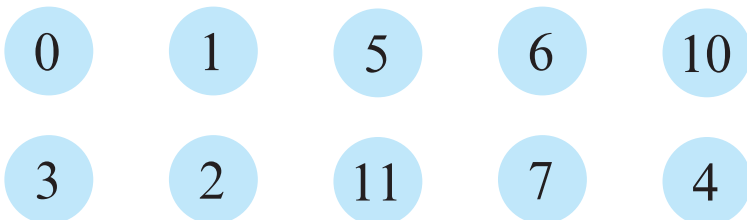
$$9 = 5 + \square$$

	☐ + 1 = 9	8 + ☐ = 9
	☐ + 2 = 9	7 + ☐ = 9
	☐ + 3 = 9	6 + ☐ = 9
	☐ + 4 = 9	5 + ☐ = 9

АДАДҲОИ ЯКРАҚАМА

1. Ададҳои якрақамаро аз 0 то 9 номбар кунед. Ададҳои якрақамаро нишон диҳед, ба болои онҳо муҳра гузоред. Қадом ададҳои якрақама нестанд?

Оё ҳар як рақамро дар намуди суммаи ду ҷамъшаванда ифода кардан мумкин аст?

$$\begin{array}{ll} 0 = \square + \square & 5 = \square + \square \\ 1 = \square + \square & 6 = \square + \square \\ 2 = \square + \square & 7 = \square + \square \\ 3 = \square + \square & 8 = \square + \square \\ 4 = \square + \square & 9 = \square + \square \end{array}$$

2. Ададҳоро аз 0 то 9 ва баръакс, аз 9 то 0 хонед ва нависед.

3. Ҷадвали ҷамъи 2, 3, 4-ро гӯед.

ЧЕН КАРДАН ВА МУҚОИСА КАРДАН

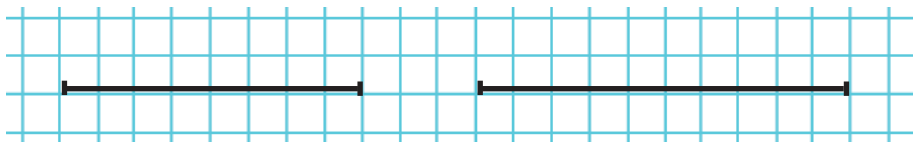

1. Аз ду порча ҳамонашро ҷудо кунед, ки дарозтар аст. Кадом порчаҳоро аз рӯйи дарозӣ муқоиса кардан душвор аст?

2. Агар порчаҳо дар катаки дафтар тасвир шуда бошанд, онҳоро муқоиса кардан осон аст.

Порчаҳо чанд катакро ишғол мекунанд? Ададҳои ҳосилшуда натиҷаи ченкунии порчаҳо мебошанд.

3. Акбар пешниҳод намуд, ки дарозии дарвозаро бо қадам чен кунанд. Аммо Зебо пешниҳод кард, ки бо ресмон ё ченҷӯб чен кунанд. Пешниҳоди кӣ дуруст аст?

4. Дар замонҳои қадим одамон дарозӣ, баландӣ, ғафсии ашё ва масофаро бо ёрии чӣ чен мекарданд?

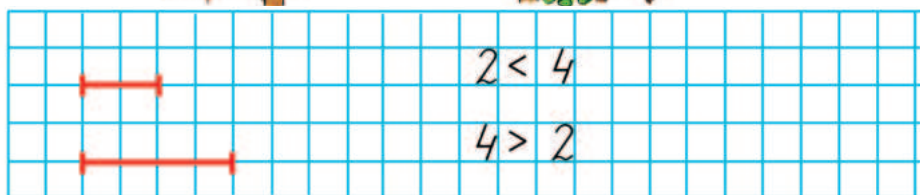
5. Дарозии рӯйи мизатонро бо вачаб чен кунед. Он чанд вачаб аст? Оё натиҷаи ченкардаи шумо аз натиҷаи ченкардаи ҳамсинфонатон фарқ дорад? Барои чӣ?

Лола гуфт: «Вачаби дасти одамон як хел нест. Барои ҳамин дар чен кардан истифодаи ченакҳои якхела дуруст аст».

Шумо чӣ фикр мекунед? Оё сухани Лола дуруст аст? Барои чӣ?

6.

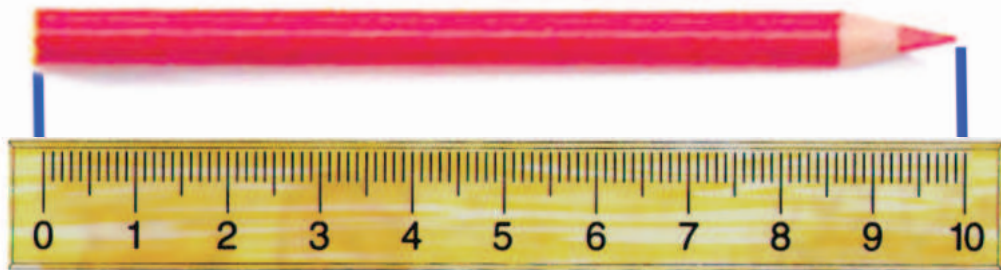
ЧЕНКУНИИ ДАРОЗИИ ПОРЧА. САНТИМЕТР

1. – Бинед, ки порчаи дарозиаш 1 сантиметр дар хаткашак чӣ тавр нишон дода шудааст?

2. – Дарозии қалам чанд сантиметр аст? Адади 10 бо кадом рақамҳо навишта шудааст?

Сантиметр мухтасар дар паси адад
чунин навишта мешавад: «см».

Ба ин рақамҳо бодикқат нигоҳ кунед. Баъд ҳар рақамро, ки дар қатор ҷуфти худашро дорад, ёфта нависед. Кадом рақам боқӣ монд?

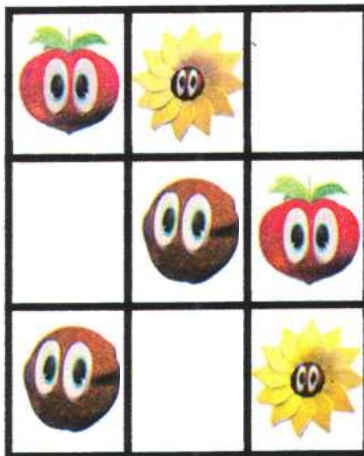

3. Аз тасма қисми дарозиаш 7 сантиметрро буридан лозим. Ба ҳамнишинатон нишон диҳед, ки аз кучои тасма буридан дуруст аст?

4. Дар хоначаҳо кадом расм ва адад гузошта шавад, ки суммаи тарафҳо баробар шаванд?

$$1 + 1 + \square = 3$$

$$2 + \square + 2 = 6$$

$$\square + 3 + 3 = 9$$

$$4 + 1 + \square = 6$$

$$5 + \square + 2 = 9$$

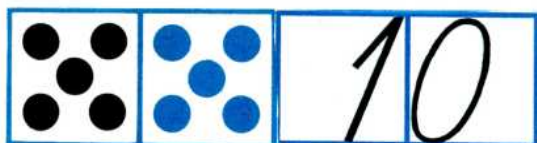
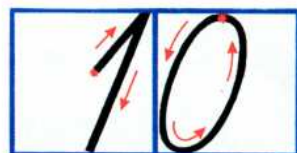
$$6 + 2 + \square = 8$$

АДАДИ 10 ВА ЯК ДАХӢ

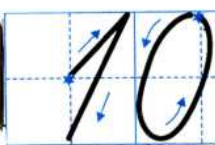
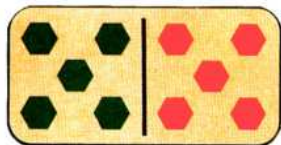

1.

10

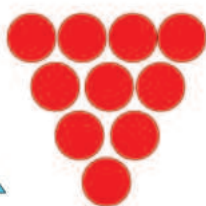
2.

10	10	10	10	10	.
1	2	3	4	6	8, 9

3. Микдори секунча, доира ва кубчаҳоро муайян кунед. Адади 10-ро нишон диҳед. 10 адади чуфт аст.

4. Суммаҳоро бо мазмуни расм муқоиса кунед.

$$4 + 6$$

$$2 + 8$$

$$1 + 9$$

5. Бо ёрии рақами 1 ва 0 адади 10-ро нависед.

10 10 10 10 10 10

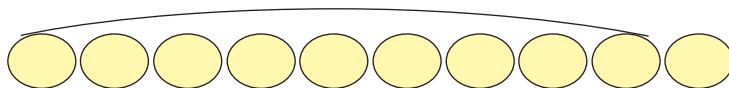
6.

10																			
10 = 5 + 5	10 = 6 + 4	10 = 7 + 3																	

ҲИСОБ ТО ДАҲӢ

1. Катакҳои холиро пур кунед:

$$\square + 1 = 10$$

$$2 + \square = 10$$

$$\square + 6 = 10$$

$$1 + \square = 10$$

$$\square + 3 = 10$$

$$6 + \square = 10$$

$$\square + 2 = 10$$

$$3 + \square = 10$$

$$5 + \square = 10$$

2. Шуморед. Дар ҳар табақ чандто олу ҳаст?

3. Тухмҳои ҳар як қуттиро шуморед. Себ чандто аст?

4. Катакҳои холиро пур кунед.

$$10 = \square + 2$$

$$10 = 9 + \square$$

$$10 = \square + 3$$

$$10 = 8 + \square$$

$$10 = \square + 4$$

$$10 = 7 + \square$$

$$10 = \square + 5$$

$$10 = 6 + \square$$

5. Ҳисоб кунед.

$$1+1+1 = \square$$

$$4+1+1 = \square$$

$$7+1+1+1 = \square$$

$$2+2+2 = \square$$

$$5+2+2 = \square$$

$$6+2+1+1 = \square$$

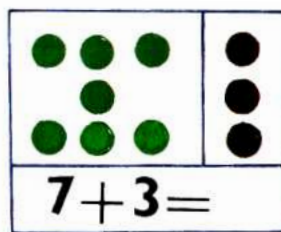
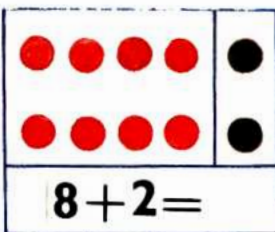
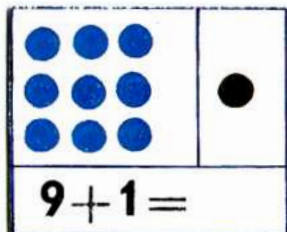
$$3+3+3 = \square$$

$$6+2+2 = \square$$

$$5+3+1+1 = \square$$

6. Ҳисоб кунед.

7. Ҷамъшавандаҳои якум ва дуумро ҷӣ хел меёбед?

$\square + 1 = 10$
 $9 + \square = 10$
 $\square + 2 = 10$
 $8 + \square = 10$
 $\square + 3 = 10$
 $7 + \square = 10$
 $\square + 4 = 10$
 $6 + \square = 10$
 $\square + 5 = 10$
 $5 + \square = 10$

8. Катакҳои холиро пур кунед.

$0 = \square + \square$

$1 = \square + \square$

$1 = \square + \square$

$2 = \square + \square$

$2 = \square + \square$

$2 = \square + \square$

$3 = \square + \square$

$3 = \square + \square$

$3 = \square + \square$

$3 = \square + \square$

$4 = \square + \square$

$4 = \square + \square$

$4 = \square + \square$

$4 = \square + \square$

$4 = \square + \square$

$5 = \square + \square$

$5 = \square + \square$

$5 = \square + \square$

$5 = \square + \square$

$5 = \square + \square$

$5 = \square + \square$

$6 = \square + \square$

$6 = \square + \square$

$6 = \square + \square$

$6 = \square + \square$

$6 = \square + \square$

$6 = \square + \square$

$6 = \square + \square$

$7 = \square + \square$

$7 = \square + \square$

$7 = \square + \square$

$7 = \square + \square$

$7 = \square + \square$

$7 = \square + \square$

$7 = \square + \square$

$7 = \square + \square$

$8 = \square + \square$

$8 = \square + \square$

$8 = \square + \square$

$8 = \square + \square$

$8 = \square + \square$

$8 = \square + \square$

$8 = \square + \square$

$8 = \square + \square$

$8 = \square + \square$

$9 = \square + \square$

$9 = \square + \square$

$9 = \square + \square$

$9 = \square + \square$

$9 = \square + \square$

$9 = \square + \square$

$9 = \square + \square$

$9 = \square + \square$

$9 = \square + \square$

$9 = \square + \square$

$10 = \square + \square$

$10 = \square + \square$

$10 = \square + \square$

$10 = \square + \square$

$10 = \square + \square$

$10 = \square + \square$

$10 = \square + \square$

$10 = \square + \square$

$10 = \square + \square$

$10 = \square + \square$

$10 = \square + \square$

$10 = \square + \square$

АДАДҲО АЗ 0 ТО 10

1. Аз чап ба рост хонед.

2. Ҳисоб кунед

$4 + 6 = \square$

$6 + 4 = \square$

$1 + 2 = \square$

$2 + 3 = \square$

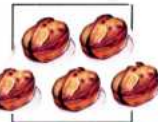
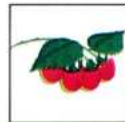
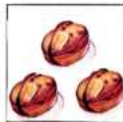
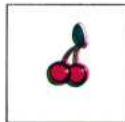
$3 + 4 = \square$

$4 + 5 = \square$

$5 + 5 = \square$

3.

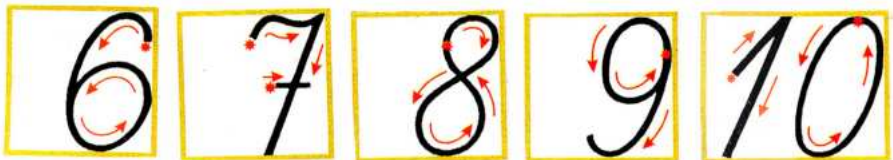

4. Аз рост ба чап хонед.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

5.

БОБИ Ш

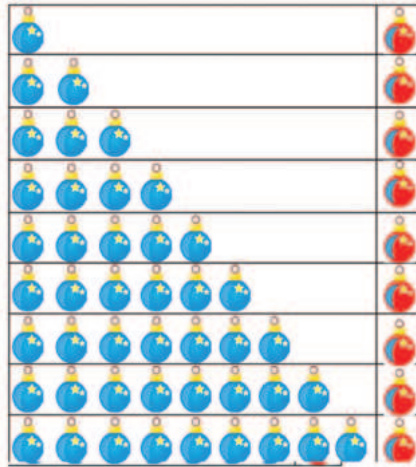
ҶАДВАЛИ ҶАМЪ ВА ТАРҲ ДАР ДОИРАИ 10

ҶАМЪ ВА ТАРҲИ АДАДИ 1

1. Аз расм истифода карда, сумма ва фарқхоро муқоиса кунед.

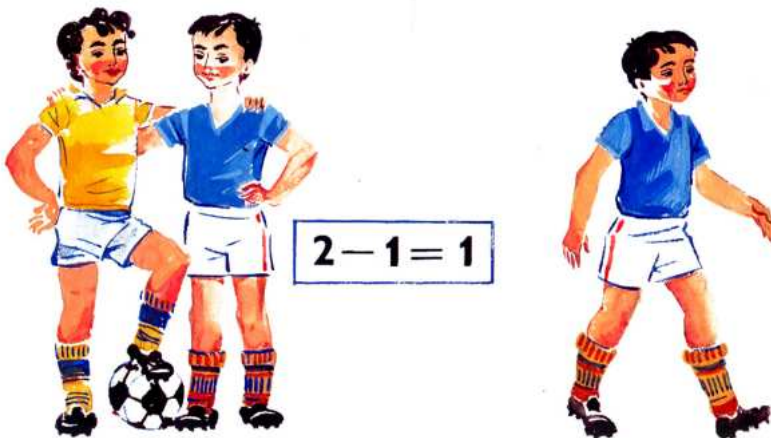
- $1 + 1 = 2$
- $2 + 1 = 3$
- $3 + 1 = 4$
- $4 + 1 = 5$
- $5 + 1 = 6$
- $6 + 1 = 7$
- $7 + 1 = 8$
- $8 + 1 = 9$
- $9 + 1 = 10$

- $2 - 1 = 1$
- $3 - 1 = 2$
- $4 - 1 = 3$
- $5 - 1 = 4$
- $6 - 1 = 5$
- $7 - 1 = 6$
- $8 - 1 = 7$
- $9 - 1 = 8$
- $10 - 1 = 9$

2. Аз расм истифода карда, ҳисобкуниро шарҳ диҳед.

3. Ҳисоб кунед. Нависед.

1	+	1	=	2	
2	+	1	=		
3	+	1	=		
4	+	1	=		
5	+		=		
6	+		=		
7	+		=		
8	+		=		
9	+	1	=	10	

2	-	1	=	1	
3	-	1	=		
4	-	1	=		
5	-	1	=		
6	-		=		
7	-		=		
8	-		=		
9	-		=		
10	-	1	=	9	

4. Суммаҳоеро ёбед, ки чамъшавандаи дуямашон ба 1 баробар аст. Аз суммаҳои додашуда фарқҳо тартиб диҳед.

Намуна: $6 + 1$

$0 + 1$ $2 + 1$ $4 + 1$ $6 + 2$ $7 + 1$
 $8 + 1$ $1 + 2$ $3 + 1$ $5 + 1$ $9 + 1$

Адади 4

Пешояндаи
адади 5

Пасояндаи
адади 5

Адади 6

Адади 5

Ҳамсояҳои
адади 5

Ададҳои
4 ва 6

$9 - 1$
$7 - 1$
$10 - 1$

$8 - 1$
$6 - 1$
$5 - 1$

ЧАМЪ ВА ТАРҲИ АДАДИ 2

$1 + 2 = 3$

$2 + 2 = 4$

$3 + 2 = 5$

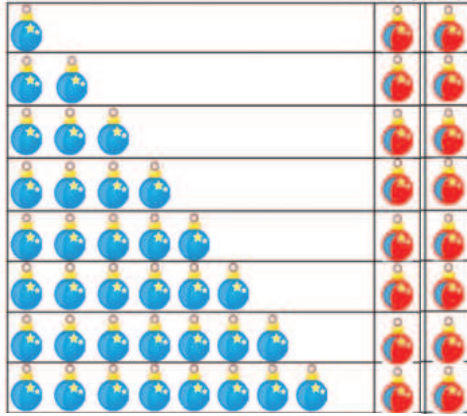
$4 + 2 = 6$

$5 + 2 = 7$

$6 + 2 = 8$

$7 + 2 = 9$

$8 + 2 = 10$

$3 - 2 = 1$

$4 - 2 = 2$

$5 - 2 = 3$

$6 - 2 = 4$

$7 - 2 = 5$

$8 - 2 = 6$

$9 - 2 = 7$

$10 - 2 = 8$

1. Амалҳоро бо ёрии чӯбчаҳо иҷро кунед. Онҳоро ба дафтар нависед.

$2 + 2$

$1 + 9$

$2 + 5$

$2 + 8$

$2 + 6$

$2 + 3$

$2 + 7$

$2 + 4$

$3 - 2$

$4 - 2$

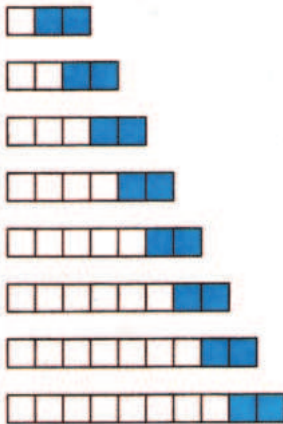
$5 - 2$

$6 - 2$

2. Ба тарзи навишти чамъ ва тарҳи адади 2 бо ададҳои якрақам аз 1 то 9 интихоб диҳед. Онро давом дода, сумма ва фарқро ёбед.

$1 + 2 =$	<input type="text"/>
$2 + 2 =$	<input type="text"/>
$3 + 2 =$	<input type="text"/>
$4 + 2 =$	<input type="text"/>
$+$	<input type="text"/>
$+$	<input type="text"/>
$+$	<input type="text"/>
$+$	<input type="text"/>

$3 - 2 =$	<input type="text"/>
$4 - 2 =$	<input type="text"/>
$5 - 2 =$	<input type="text"/>
$6 - 2 =$	<input type="text"/>
$-$	<input type="text"/>
$-$	<input type="text"/>
$-$	<input type="text"/>
$-$	<input type="text"/>

$4 + 2 = \square$

$7 - 2 = \square$

3. Қоидаи ҷойивазкунии чамъшавандаҳоро истифода карда, суммаҳоро ҳисоб кунед.

$$1 + 2 \quad 3 + 2 \quad 4 + 2 \quad 5 + 2$$

$$2 + 1 \quad 2 + 3 \quad 2 + 4 \quad 2 + 5$$

4. Ҳисоб кунед.

$$3 - 2 \quad 4 - 2 \quad 5 - 2 \quad 6 - 2$$

$$7 - 2 \quad 8 - 2 \quad 9 - 2 \quad 10 - 2$$

5. Фаридун ва Муҳайё дар як сол таваллуд шудаанд. Фаридун дар фасли баҳор, Муҳайё дар фасли тобистон. Кадоме аз онҳо хурдсол аст?

6. Падар аз модар калонсолтар аст. Духтар-чӣ?

7. Ҳисоб кунед.

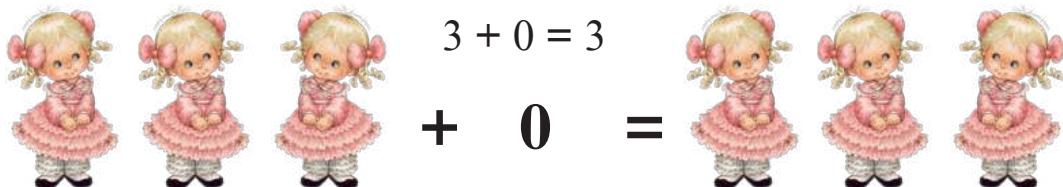
$$1 + 2 \quad 2 + 2 \quad 3 + 2$$

$$3 - 1 \quad 3 - 2 \quad 3 - 3$$

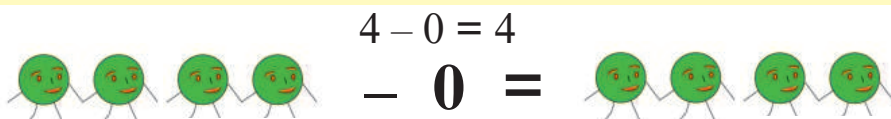
БА АДАД ЧАМЪ КАРДАНИ 0 ВА АЗ АДАД ТАРҲ КАРДАНИ 0

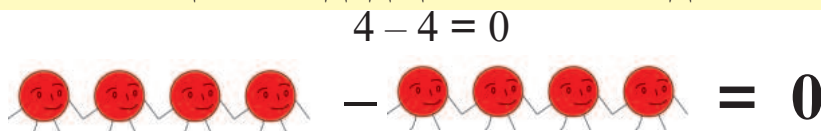
1.

Агар ба адад сифрро чамъ кунем,
хамон адад ҳосил мешавад.

Аз адад сифрро тарҳ кунем,
хамон адад ҳосил мешавад.

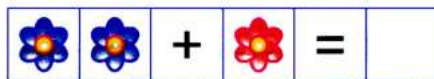

Аз як адад хамон ададро тарҳ
кунем, сифр ҳосил мешавад.

$$\begin{array}{ccc} 0 + 10 & 5 + 0 & 10 + 0 \\ 10 + 0 & 8 + 0 & 9 + 0 \end{array}$$

2.

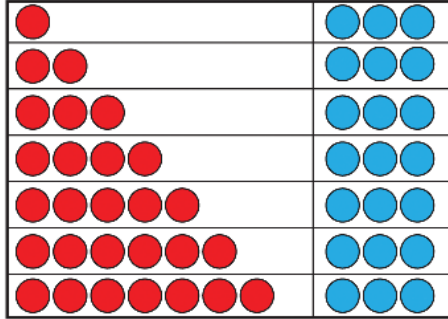

ЧАМЪ ВА ТАРҲИ АДАДИ 3

1. Амали чамъ ва тарҳро ба воситаи доирачаҳо иҷро кунед. Ададҳои ҳосилшударо аз рӯи сутунҷаи сеюми «ҷадвали чамъ ва тарҳ» санҷед.

$$\begin{array}{l} 1 + 3 = \square \\ 2 + 3 = \square \\ 3 + 3 = \square \\ 4 + 3 = \square \\ 5 + 3 = \square \\ 6 + 3 = \square \\ 7 + 3 = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 4 - 3 = \square \\ 5 - 3 = \square \\ 6 - 3 = \square \\ 7 - 3 = \square \\ 8 - 3 = \square \\ 9 - 3 = \square \\ 10 - 3 = \square \end{array}$$

2. Қоидаи ҷойивазкунии чамъшавандаҳоро истифода бурда, қимати суммаро ҳисоб кунед.

$5 + 3$	$3 + 2$	$4 + 3$	$6 + 3$
$3 + 5$	$2 + 3$	$3 + 4$	$3 + 6$

3.

$1 + 3 = 4$ $2 + 3 = 5$ $3 + 3 =$ $4 + 3 =$ $5 + =$ $+ =$ $+ = 10$	<div style="display: flex; justify-content: space-around;"> <div style="border: 1px solid black; width: 40px; height: 15px; background-color: blue;"></div> <div style="border: 1px solid black; width: 80px; height: 15px; background-color: blue; margin-left: 10px;"></div> <div style="border: 1px solid black; width: 120px; height: 15px; background-color: blue; margin-left: 10px;"></div> <div style="border: 1px solid black; width: 160px; height: 15px; background-color: blue; margin-left: 10px;"></div> <div style="border: 1px solid black; width: 200px; height: 15px; background-color: blue; margin-left: 10px;"></div> </div>	$4 - 3 = 1$ $5 - 3 = 2$ $6 - 3 =$ $7 - 3 =$ $- =$ $- =$ $10 - 3 =$
--	---	--

Ч П
3 Р

4.

$$3 = \square + \square$$

$$3 = \square + \square$$

$$3 = \square + \square$$

3

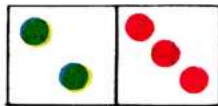
5. Ҳисоб кунед.

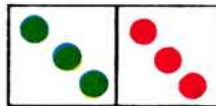
$1 + 3$		$4 - 3$
$2 + 3$		$5 - 3$
$3 + 3$		$6 - 3$
$4 + 3$		$7 - 3$
$5 + 3$		$8 - 3$
$6 + 3$		$9 - 3$
$7 + 3$		$10 - 3$

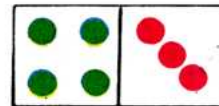
6. Ҳисоб кунед.

$$2 + 3 = 5$$

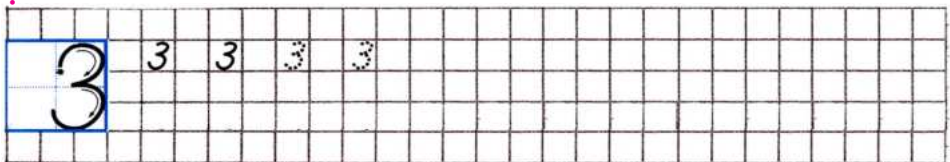
$$3 + 3 =$$

$$4 + 3 =$$

7.

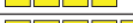

3
2
1

ЧАМЪ ВА ТАРҲИ АДАДИ 4

1. Аз расм истифода карда, сумма ва фарқхоро шарҳ диҳед.

$1 + 4 = 5$			$5 - 4 = 1$
$2 + 4 = 6$			$6 - 4 = 2$
$3 + 4 = 7$			$7 - 4 = 3$
$4 + 4 = 8$			$8 - 4 = 4$
$5 + 4 = 9$			$9 - 4 = 5$
$6 + 4 = 10$			$10 - 4 = 6$

2. Чамъ ва тарҳи адади 4 бо ададҳои якрақамро, ки ба сутунҷаи чоруми «Чадвали чамъ ва тарҳ» дохил нашудааст, нависед. Бо истифода аз қоидаи ҷойивазкунии чамъшавандаҳо суммаҳоро ёбед.

$$1 + 4 \quad 2 + 4 \quad 3 + 4$$

$$4 + 1 \quad 4 + 2 \quad 4 + 3$$

3. Қоидаи ҷойивазкунии чамъшавандаҳоро истифода карда, суммаҳоро ҳисоб кунед.

$$6 + 4 = 4 + 6 = 10 \quad 5 + 4 = \quad 3 + 4 =$$

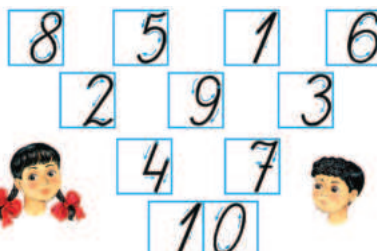
4. Ҳисоб кунед.

$$3 + 4 \quad 4 + 4 \quad 5 + 4 \quad 2 + 4 \quad 6 + 4$$

$$7 - 4 \quad 8 - 4 \quad 9 - 4 \quad 6 - 4 \quad 10 - 4$$

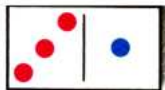

5. «Ҷойи ман кучост?»

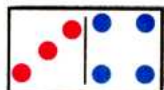

6.

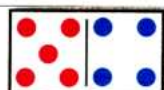
$3 + 1 = 4$

$4 - 3 = \square$

$3 + 4 = \square$

$7 - 4 = \square$

$5 + 4 = \square$

$9 - 5 = \square$

7.

$1 + 4 = 5$		$5 - 4 =$
$2 + 4 =$		$6 - 4 =$
$3 + 4 =$		$7 - 4 =$
$4 + =$		$8 - =$
$+ 4 =$		$- =$
$+ =$		$10 - 4 =$

8.

$4 \square 1$	$1 \square 3$	$1 \square 4$	$3 \square 3$
$2 \square 3$	$3 \square 4$	$2 \square 4$	$4 \square 4$

9.

$4 + 3 =$	$7 - 3 =$
$4 + 4 =$	$8 - 4 =$

10.

$4 = \square + \square$	$4 \square 3$	$4 \square 2$	$4 \square 1$
$4 = \square + \square$	$3 \square 4$	$2 \square 4$	$1 \square 4$
$4 = \square + \square$			
$4 = \square + \square$			

ЧАМЪ ВА ТАРҲИ АДАДИ 5

1.

$1 + 5 = 6$

$2 + 5 = 7$

$3 + 5 = 8$

$4 + 5 = 9$

$5 + 5 = 10$

$6 - 5 = 1$

$7 - 5 = 2$

$8 - 5 = 3$

$9 - 5 = 4$

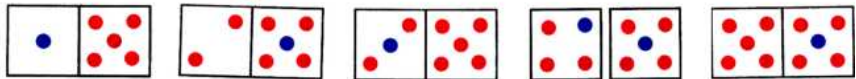
$10 - 5 = 5$

2.

3.

4.

$2 < 3$	$3 < 4$	$4 < 5$	$5 = 5$
$3 + 1 = \square$	$2 + 2 = \square$	$2 + 3 = \square$	$5 - 1 = \square$
$4 + 1 = \square$	$5 - 2 = \square$	$5 - 3 = \square$	$5 - 4 = \square$

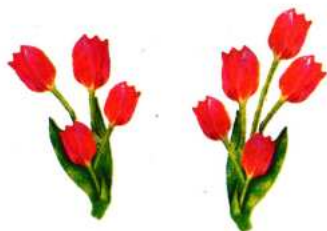
5.

$$5 + \square$$

$$9 - \square$$

$$\square - \square$$

4	+	5	=	
---	---	---	---	--

$5 \square 1$

$1 \square 5$

$2 \square 5$

$5 \square 2$

$4 \square 5$

$5 \square 4$

$5 + \square = \square$

$8 - \square = \square$

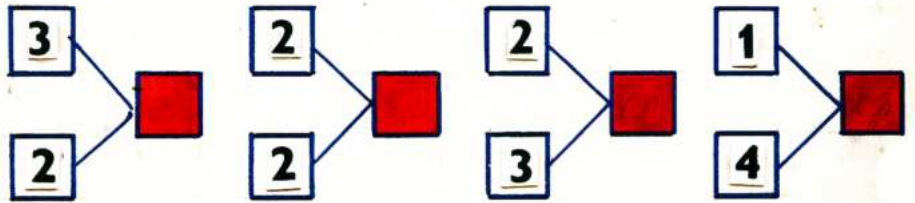
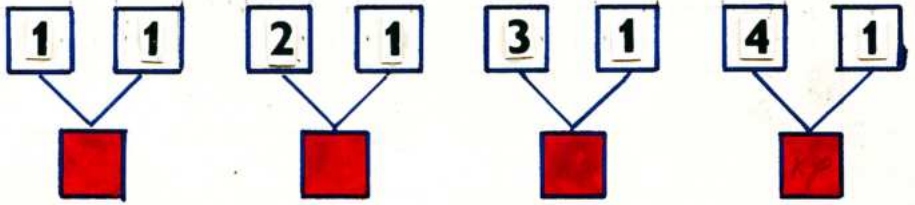

6.

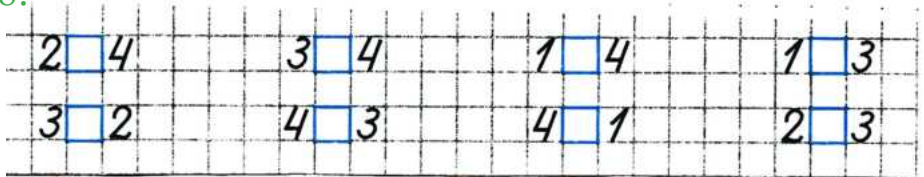
$2 + 0 =$	$3 + 4 =$
$8 - 2 =$	$7 - 3 =$
$8 - 0 =$	$7 - 4 =$

7.

8.

9.

$5 = \square + \square$
 $5 = \square + \square$
 $5 = \square + \square$
 $5 = \square + \square$
 $5 = \square + \square$
 $5 = \square + \square$

7. – Лола, ман тарзи ҳисоб ва ҳалли масъалаеро ёд гирифтаам, – гуфт Азиз. Ана, нигоҳ кун, ҳалли масъалаи зерин чӣ хел мешавад:

Дар табақ 9-то олу ҳаст. Аз он 1 олу ро гирифтанд. Дар табақ чандто олу монд?

Азиз ададеро навишт, ки дурустии ҷавоби масъаларо нишон медиҳад.

$$9 - 1 = 8$$

8. Аз рӯи расм ду масъала тартиб диҳед, ки онҳо ба ҳал ва ҷавоби поён мувофиқ бошанд.

Ҳал: $10 - 3 = 7$
 $9 - 3 = 6$

Ҷавобҳо: 7-то пуфак
 6-то пуфак

9. Масъала тартиб диҳед. Аз рӯйи намуна ҳал ва ҷавобро ба дафтар нависед.

$$\text{Ҳал: } 6 - 2 = 4$$

Ҷавоб: 4 кабу́тар

10. Аз матни масъала ҳал ва ҷавобро ба дафтар нависед.

1) Рустам 4 дона, Аниса 5 дона зиёд хурмо чинд. Аниса чанд дона хурмо чинд?

2) Рустам 9 дона хурмо чинд, аммо Аниса 4 дона кам чинд. Аниса чанд дона хурмо чинд?

11. Аз ифодаҳои $5 + 2$; $5 - 2$ масъала тартиб диҳед, ҳал ва ҷавобро нависед.

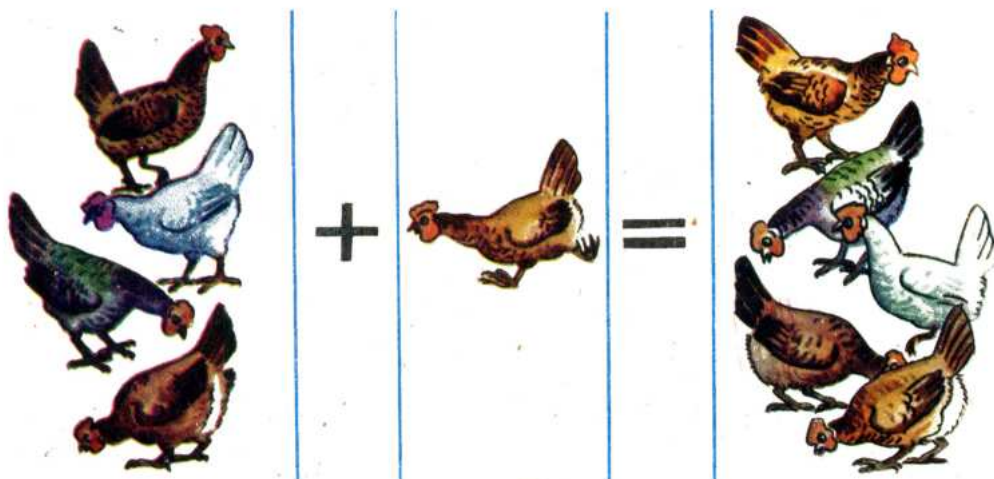
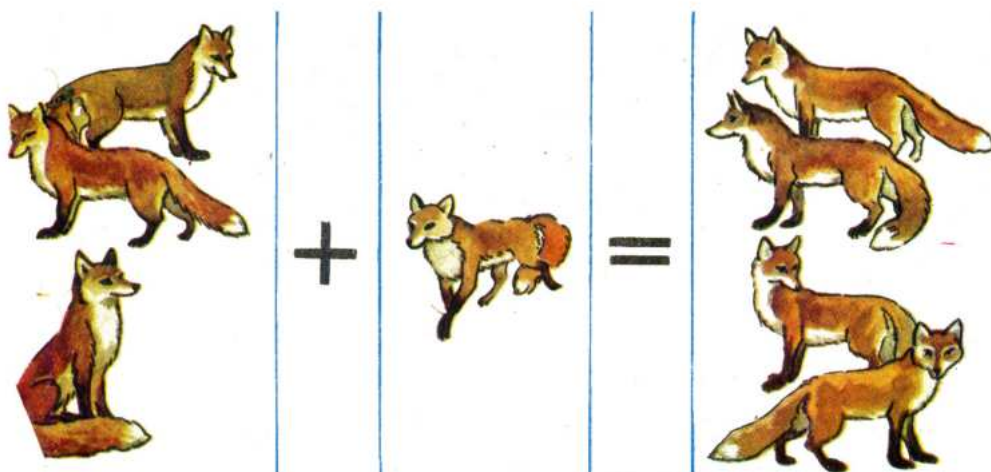

12. Аз расм масъала тартиб дода, ҳал кунед ва ҷавобро нависед.

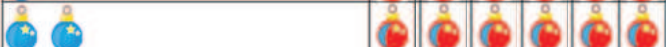

13. Аз рӯи расм масъала тартиб дода, ҳисоб кунед.

ҶАМЪ ВА ТАРҶИ АДАДИ 6

$1 + 6 = 7$		$7 - 6 = 1$
$2 + 6 = 8$		$8 - 6 = 2$
$3 + 6 = 9$		$9 - 6 = 3$
$4 + 6 = 10$		$10 - 6 = 4$

1. Ба доираҷаҳо ададҳои мувофиқ гузоред.

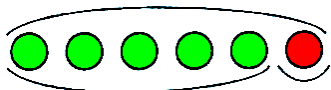

2. Аз расм ифода тартиб диҳед.

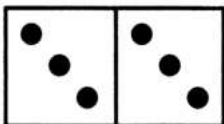
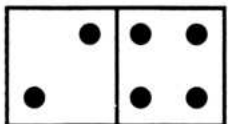
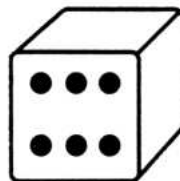
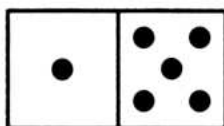
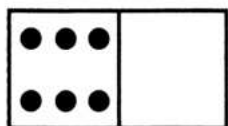
 $1 + 5$	 <input style="width: 100px; height: 20px;" type="text"/>	 <input style="width: 100px; height: 20px;" type="text"/>
 <input style="width: 100px; height: 20px;" type="text"/>	 <input style="width: 100px; height: 20px;" type="text"/>	 <input style="width: 100px; height: 20px;" type="text"/>

3. Бо ёрии расм ва холҳо ҳосилшавии адади 6-ро гӯед.

$$\square + \square = \square$$

4. $6+1$ $1+6$ $6+2$ $2+6$

$6+3$ $3+6$ $6+4$ $4+6$

$$\boxed{3} + \boxed{3}$$

$$\boxed{4} + \boxed{2}$$

$$\boxed{5} + \boxed{1}$$

5. 4 нафар писар ва 2 нафар духтар бозӣ мекарданд. Ҳамагӣ чанд нафар бозӣ мекарданд?

Шарт ва саволи масъаларо ҷудо карда хонед.

6. Ба шартҳои додашуда савол гузored, то ки масъала ҳосил шавад.

а) Дар як тарафи соҳили дарё 7 буз ва дар соҳили дигар 3 буз мечариданд.

б) Дар синф 10 нафар хонанда буд. 2 нафари онҳо рафтанд.

в) Дар як табақча 6-то, дар дигараш 2-то ва дар сеюмаш 1-то себ ҳаст.

г) 9-то мошин пахта мекашонанд, 1-то мошин аз кор монд.

7. Ба саволҳои додашуда шарт тартиб диҳед, то ки масъала ҳосил шавад.

а) Дар рама ҳамагӣ чанд сар барра буд?

б) Дар гулдон чандто гули бобуна монд?

ЧАМЪ ВА ТАРҲИ АДАДИ 7

$1 + 7 = 8$		$8 - 7 = 1$
$2 + 7 = 9$		$9 - 7 = 2$
$3 + 7 = 10$		$10 - 7 = 3$

1. Навиштаҷот чӣ монандӣ ва чӣ фарқ дорад?

$$4 + 3 = 7 \qquad 7 - 4 = 3 \qquad 7 - 3 = 4$$

Ба зери чамъшавандаи якум хатти сурх, чамъшавандаи дуум – хатти сабз, сумма – хатти кабуд кашед. Навиштаҷоти дуум ва сеюмро бо навиштаҷоти якум муқоиса кунед.

2. Ҳисоб кунед:

$$3 + 4 = \square$$

$$7 - 4 = \square \qquad 7 - 3 = \square$$

3. Нависед, ҳисоб кунед.

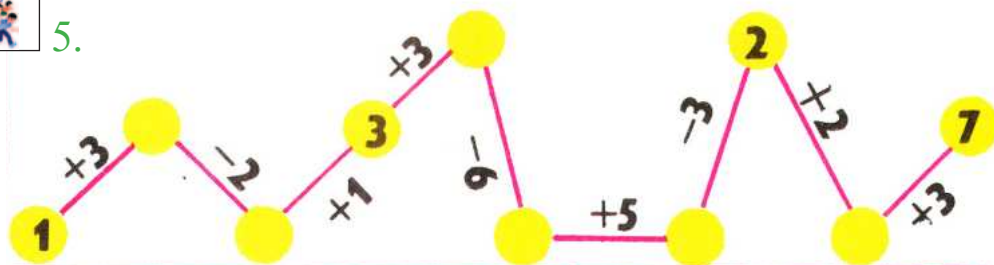
$6 - 1$	$7 - 1$	$8 - 1$	$9 - 1$
$6 - 2$	$7 - 2$	$8 - 2$	$9 - 2$
$6 - 3$	$7 - 3$	$8 - 3$	$9 - 3$
$6 - 4$	$7 - 4$	$8 - 4$	$9 - 4$
$6 - 5$	$7 - 5$	$8 - 5$	$9 - 5$

4. Аз рӯйи расм масъала тартиб диҳед.

5.

6.

	$6 + \square$		$3 + \square$	$4 + \square$
$\square - 1$	7	$4 + \square$		
	$\square + 7$		9	
		$2 + \square$		$1 + \square$

Ч П
З Р

7. Шумо чистон медонед? Ба ҳамсинфонатон чистони худро гӯед.

Ч П
З Р

8. Ду нафар аз пеш ва дуи дигар аз пас меоянд, ба ҳам расида наметавонанд. Ин чист?

9. Мошин ду чархи пеш ва ду чархи қафо дорад. Мошин чандто чарх дорад?

Ч П
З Р

10. Яктояш гап мезанад, дутояш мебинад ва дутои дигараш мешунавад.

11. Нигина аз 6 қанд 3-тояшро хӯрд, боқимонда-ашро ба Зумрад дод. Зумрад чанд қанд гирифт?

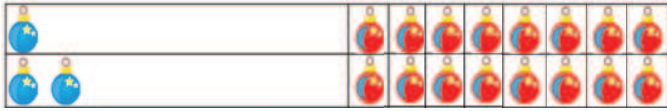

12. Аз рӯйи расм масъала тартиб дода, ба ҳамсинфонатон пешниҳод кунед. Шарти масъаларо баён ва саволи онро муайян кунед.

ҶАМЪ ВА ТАРҶИ АДАДИ 8

$1 + 8 = 9$

$9 - 8 = 1$

$2 + 8 = 10$

$10 - 8 = 2$

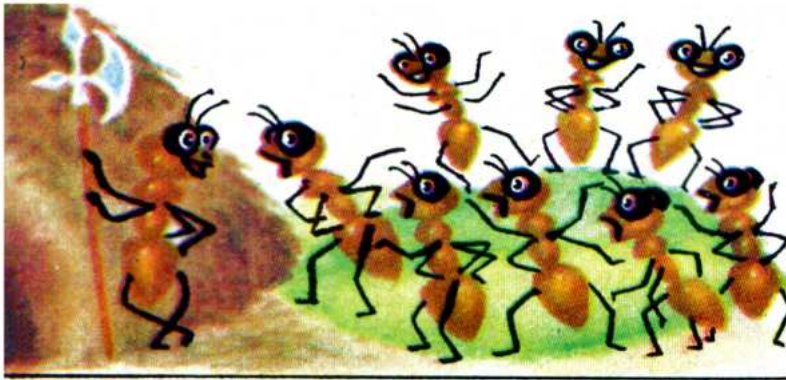
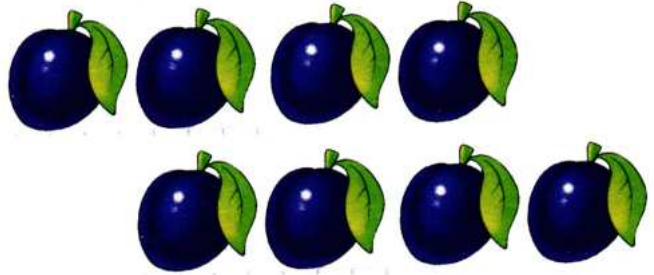

1.

$4 + 4 =$

$8 - 4 =$

$4 = \square$

$1 + 8$

$9 - 1$

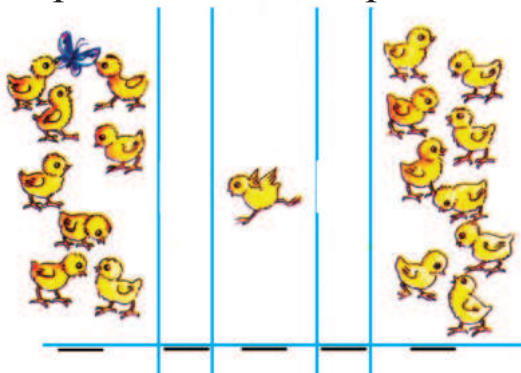
$1 + 7$

$5 + 3$

2. Аз рӯи расм масъала тартиб диҳед.

3. Аз рӯи расм масъала тартиб диҳед.

4. Аз рӯи расм масъала тартиб диҳед.

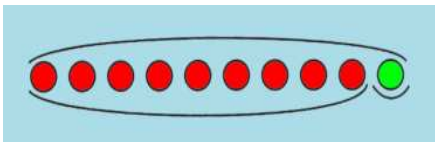

ЧАМЪ ВА ТАРҲИ АДАДИ 9

1. Аз рӯи расм масъала тартиб диҳед.

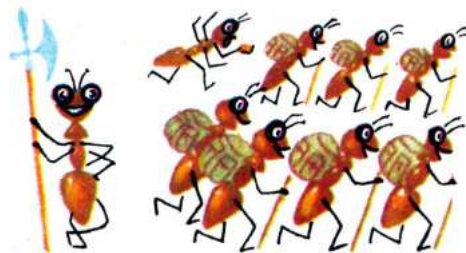
$$9 + 1 =$$

$$1 + 9 =$$

$$4 + 5 =$$

$$9 - 8 =$$

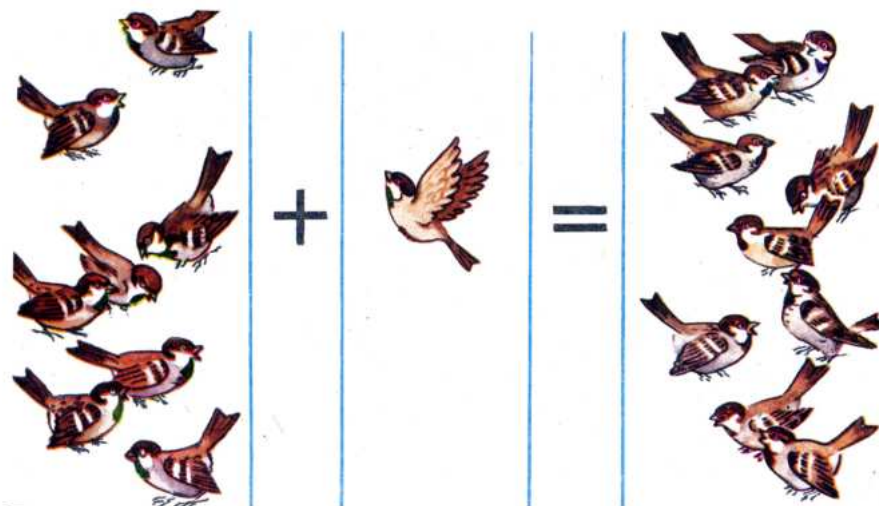
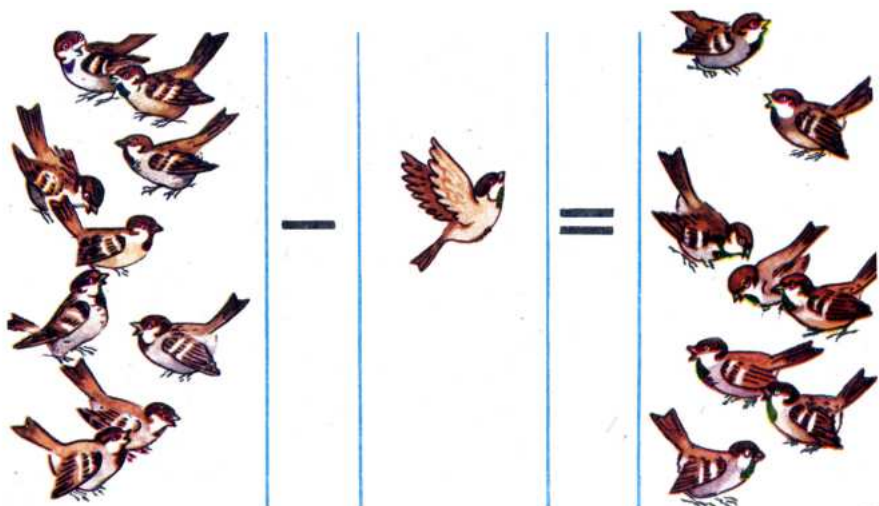
$$2 + 7 =$$

$$1 + 8 =$$

2. Аз рӯйи расм масъала тартиб диҳед.

ҳамагӣ 9 мошинча

3. Масъалае тартиб диҳед, ки чунин ҳал дошта бошад: $7 + 2 - 2$. Дар масъала ибораҳои «2-то кам» ва «2-то зиёд»-ро истифода кунед.

4. Ифодаҳоро бо ёрии «Ҷадвали ҷамъ»-и ададҳои якрақам ҳисоб кунед.

$$9 + 1$$

$$7 + 3$$

$$4 + 6$$

$$8 + 2$$

$$10 - 9$$

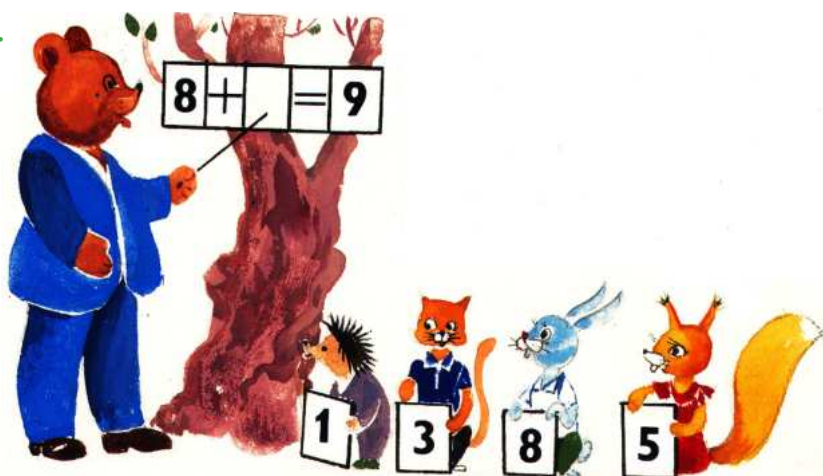
$$10 - 7$$

$$10 - 6$$

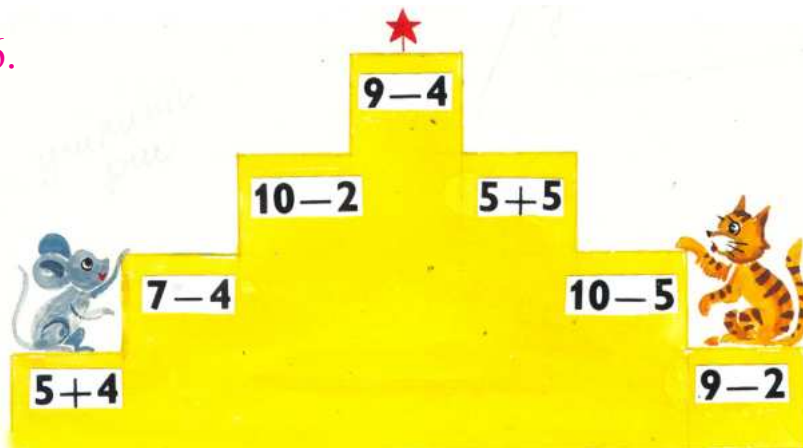
$$10 - 8$$

5.

6.

ҶАДВАЛИ ҶАМЪ ВА ТАРҶ ДАР ДОИРАИ 10

1. Хонед ва дар хотир нигоҳ доред.

$\square + 2$

$$\begin{array}{l} 1 + 2 = 3 \\ 2 + 2 = 4 \\ 3 + 2 = 5 \\ 4 + 2 = 6 \\ 5 + 2 = 7 \\ 6 + 2 = 8 \\ 7 + 2 = 9 \\ 8 + 2 = 10 \end{array}$$

$\square + 3$

$$\begin{array}{l} 1 + 3 = 4 \\ 2 + 3 = 5 \\ 3 + 3 = 6 \\ 4 + 3 = 7 \\ 5 + 3 = 8 \\ 6 + 3 = 9 \\ 7 + 3 = 10 \end{array}$$

$\square + 4$

$$\begin{array}{l} 1 + 4 = 5 \\ 2 + 4 = 6 \\ 3 + 4 = 7 \\ 4 + 4 = 8 \\ 5 + 4 = 9 \end{array}$$

$\square + 5$

$$\begin{array}{l} 1 + 5 = 6 \\ 2 + 5 = 7 \\ 3 + 5 = 8 \\ 4 + 5 = 9 \\ 5 + 5 = 10 \end{array}$$

$\square + 6$

$$\begin{array}{l} 1 + 6 = 7 \\ 2 + 6 = 8 \\ 3 + 6 = 9 \\ 4 + 6 = 10 \end{array}$$

$\square + 7$

$$\begin{array}{l} 1 + 7 = 8 \\ 2 + 7 = 9 \\ 3 + 7 = 10 \end{array}$$

$\square + 8$

$$\begin{array}{l} 1 + 8 = 9 \\ 2 + 8 = 10 \end{array}$$

$\square + 9$

$$1 + 9 = 10$$

2. Аз ҷадвал ҳамаи ҳолатҳои ҷамъ дар доираи 10-ро нишон диҳед.

3. Кадом ададҳо ҷуфт? Кадом ададҳо тоқ?

4. Аз ҷадвали чамъ истифода карда, ҷадвали тарҳ дар доираи 10-ро ҳисоб кунед.

5. $3 - 2$

$4 - 2$

$5 - 2$

$6 - 2$

$7 - 2$

$8 - 2$

$9 - 2$

$10 - 2$

$4 - 3$

$5 - 3$

$6 - 3$

$7 - 3$

$8 - 3$

$9 - 3$

$10 - 3$

$5 - 4$

$6 - 4$

$7 - 4$

$8 - 4$

$9 - 4$

$10 - 4$

$6 - 5$

$7 - 5$

$8 - 5$

$9 - 5$

$10 - 5$

$7 - 6$

$8 - 6$

$9 - 6$

$10 - 6$

$8 - 7$

$9 - 7$

$10 - 7$

$9 - 8$

$10 - 8$

$10 - 9$

6. Хушхатиरो машқ кунед.

1	1	1									
---	---	---	---	--	--	--	--	--	--	--	--

2	2	2									
---	---	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--

3	3	3									
---	---	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--

4	4	4									
---	---	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--

5	5	5									
---	---	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--

6	6	6									
---	---	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--

7	7	7									
---	---	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--

8	8	8									
---	---	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--

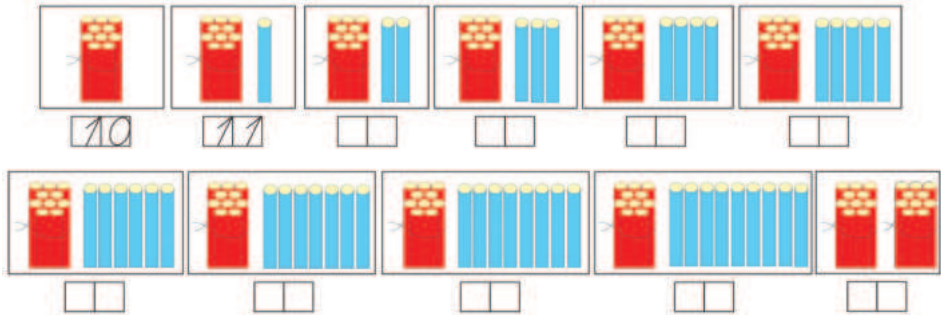
9	9	9									
---	---	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--

10	10										
----	----	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

БОБИ IV. ДАҲИИ ДУЮМ. АДАДҲОИ АЗ 11 TO 20 НУМЕРАТСИЯ. ПАЙДАРПАЙИИ АДАДҲОИ АЗ 11 TO 20

1. Ададҳои аз 10 то 20-ро бо ёрии чӯбчаҳо ҳосил кунед. Зери даҳӣ хатти сурх, зери воҳид хатти кабуд.

2. Аз расми боло истифода карда, ададҳои дурақами аз 10 то 20-ро хонед, даҳӣ ва воҳидҳоро нишон диҳед:

даҳ – 10

сездах – 13

ҳабдах – 17

ёздаҳ – 11

чордах – 14

ҳаждах – 18

дувоздах – 12

понздаҳ – 15

нуздаҳ – 19

шонздаҳ – 16

бист – 20

3. Ададҳои 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20 чанд даҳӣ ва чанд воҳид доранд?

4. Аз расмҳои додашуда ададҳои дурақам тартиб диҳед.

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

5. Аз абак ададҳоро номбар карда нависед. Дар навишт кадом рақам аз рост ҷойи дуюмро ишғол мекунад? Ба зери ин рақам хатти сурх кашед. Оё ин рақам шумораи даҳӣро ё воҳидҳоро ифода мекунад?

1	5
1	6
1	7

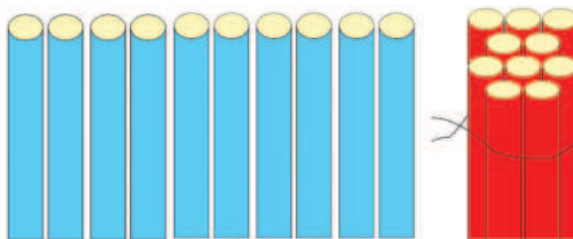

6.

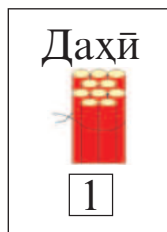
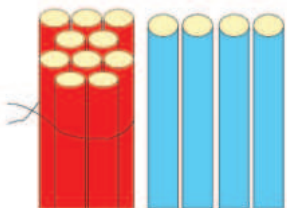
Даҳӣ	Воҳид	Адад	Адад	Даҳӣ	Воҳид
1	1	11	16	1	6
1	2	12	17	1	7
1	3	13	18	1	8
1	4	14	19	1	9
1	5	15	20	2	0

7. Чӯбчаҳоро шуморед. Ба зери рақами ифодакунандаи шумораи даҳӣ хатти сурх кашед. Ин адад чанд воҳид дорад? Ба зери рақами ифодакунандаи шумораи воҳидҳо хатти кабуд кашед.

8. Расмеро нишон диҳед, ки дар он 1 даҳӣ ва 5 воҳид тасвир шуда бошад. Ин адад чӣ ном дорад? Дар навишт кадом рақам аз рост дар ҷойи якум меистад? Дар зери ин рақам хатти кабуд кашед. Гӯед, ки он шумораи даҳӣҳо ё воҳидҳоро ифода мекунад, ё не?

Рақами ифодакунандаи шумораи воҳидҳоро
разряди воҳидҳо меноманд.

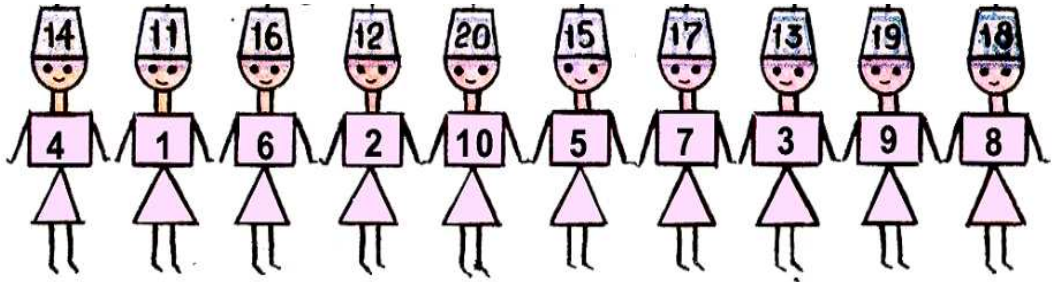

9. Ададҳои 11, 18, 10 ва 5-ро нависед. Ба зери рақами разряди воҳидҳо хатти кабуд кашед.

МУҚОИСАИ АДАДҲО

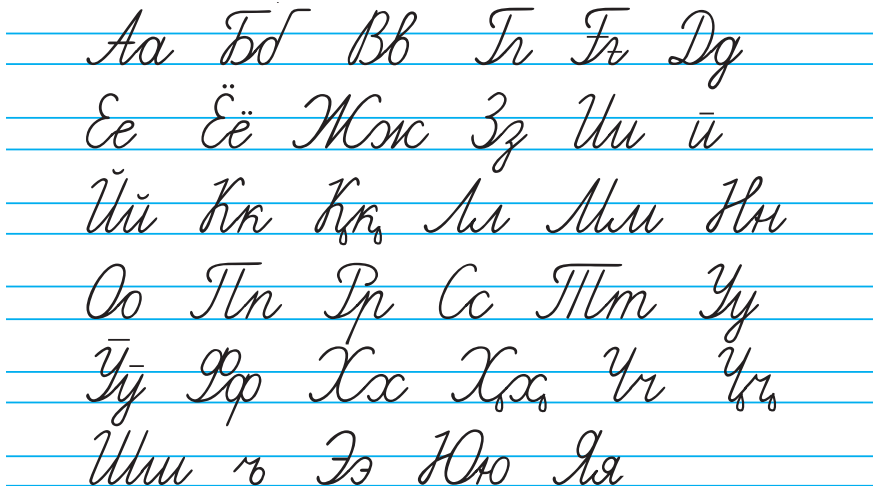
1. «Чойи ман кучост?»

Ададҳои аз 1 то 20-ро нависед ва муқоиса кунед.

2. Дар «Алифбои тоҷикӣ» ҳарфи «Аа» дар чойи якум меистад ва ҳарфи «Ҷн» дар чойи 20-ум аст. Ҳарфҳои «Бб, Лл, Оо» дар чойи чандум қарор доранд? Пас аз ҳарфи «Ҷн» чанд ҳарфи дигар меояд? Пеш аз «Ҷн»-чӣ? Ададҳоро муқоиса кунед.

3. Дар навбат ба хазина 20 нафар истодаанд.

Шахсеро ёбед, ки дар навбат шонздаҳум аст. Пеш аз вай чанд нафари дигар истодаанд? Пас аз ӯ чанд нафар меистанд? Ададхоро муқоиса кунед.

$$20 > 16 \quad 15 > 4 \quad 16 < 20 \quad 15 < 16$$

4. Барои он ки дар расм шумораи духтарону писарон 20 нафар шавад, чанд нафари дигар лозим аст?

5. Хонед: $11 > 9$ $11 < 20$

ЧАМЪШАВАНДАҲОИ РАЗРЯДӢ

1. $19 = 10 + 9$ – чунин тарзи навишт ба суммаи чамъшавандаҳои разрядӣ ҷудо кардани адад ном дорад.

2. Ададҳои 14, 17, 12, 10-ро бо суммаи чамъшавандаҳои разрядӣ нависед. Ин ададҳо чанд даҳӣ ва чанд воҳид доранд?

3. Ададҳои аз 0 то 20-ро номбар кунед. Оё ҳама ададҳо оварда шудаанд? Ҳамон ададҳоеро нависед, ки дода нашудаанд.

5	13	18	1	14	3
16	0	4	11	7	12
20	8	9			

4. Ҳамон ададҳоеро ёфта нависед, ки ададҳои дурақама бошанд:

20, 19, 18, 9, 8, 16, 17, 15, 5, 4.

5. Ададҳои 19, 14, 11, 10, 17-ро дар намуди ҳосили чамъи чамъшавандаҳои разрядӣ нависед.

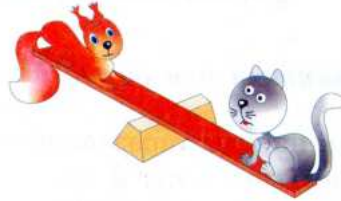
6. Баробарӣ ва нобаробариҳои дурустро нависед.

8	10	5	13	3	15			
10 <		12	12 >		10	15 =		20
20	6	11	6	19	7			

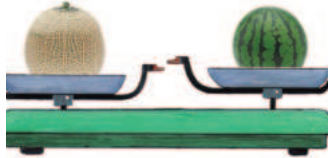
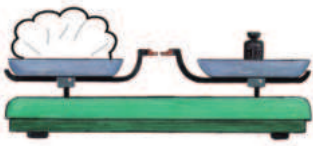
ВАЗНИН ВА САБУК

1. Чӣ вазнин аст? Чӣ сабук?

2. Вазни санг бо вазни пахта баробар аст? Дар расм кадом тарозу баробариро нишон медиҳад?

3. Аз 10 тарбуз 8 коса, аз 10 харбуза 6 коса шарбат гирифтанд. Шарбати тарбуз вазнин аст ё шарбати харбуза?

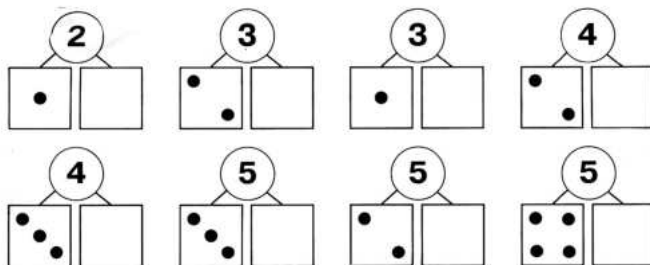

4. Аз чап ба рост ва аз рост ба чап хонед.

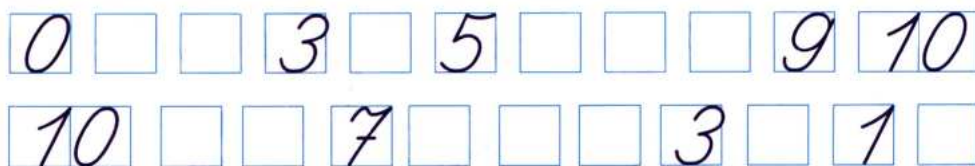
5. Холҳоро бо ададҳо мувофиқ кунед.

6. Ададҳои пасояндро номбар кунед.

7. Ададҳои пасояндро нависед.

8. Кадом адад ҳосил мешавад?

9. Холи чамъшавандаҳои дуумро бо адад мувофиқ кунед

$\begin{array}{c} \textcircled{6} \\ \begin{array}{ c c } \hline \cdot\cdot\cdot \\ \hline \cdot \\ \hline \end{array} \end{array}$	$\begin{array}{c} \textcircled{7} \\ \begin{array}{ c c } \hline \cdot\cdot\cdot \\ \hline \cdot \\ \hline \end{array} \end{array}$	$\begin{array}{c} \textcircled{8} \\ \begin{array}{ c c } \hline \cdot\cdot\cdot \\ \hline \cdot \\ \hline \end{array} \end{array}$	$\begin{array}{c} \textcircled{9} \\ \begin{array}{ c c } \hline \cdot\cdot\cdot \\ \hline \cdot \\ \hline \end{array} \end{array}$	$\begin{array}{c} \textcircled{10} \\ \begin{array}{ c c } \hline \cdot\cdot\cdot \\ \hline \cdot \\ \hline \end{array} \end{array}$
$\begin{array}{c} \textcircled{6} \\ \begin{array}{ c c } \hline \cdot\cdot\cdot \\ \hline \cdot \\ \hline \end{array} \end{array}$	$\begin{array}{c} \textcircled{7} \\ \begin{array}{ c c } \hline \cdot\cdot\cdot \\ \hline \cdot \\ \hline \end{array} \end{array}$	$\begin{array}{c} \textcircled{8} \\ \begin{array}{ c c } \hline \cdot\cdot\cdot \\ \hline \cdot \\ \hline \end{array} \end{array}$	$\begin{array}{c} \textcircled{9} \\ \begin{array}{ c c } \hline \cdot\cdot\cdot \\ \hline \cdot \\ \hline \end{array} \end{array}$	$\begin{array}{c} \textcircled{10} \\ \begin{array}{ c c } \hline \cdot\cdot\cdot \\ \hline \cdot \\ \hline \end{array} \end{array}$
$\begin{array}{c} \textcircled{6} \\ \begin{array}{ c c } \hline \cdot\cdot \\ \hline \cdot \\ \hline \end{array} \end{array}$	$\begin{array}{c} \textcircled{7} \\ \begin{array}{ c c } \hline \cdot\cdot \\ \hline \cdot \\ \hline \end{array} \end{array}$	$\begin{array}{c} \textcircled{8} \\ \begin{array}{ c c } \hline \cdot\cdot \\ \hline \cdot \\ \hline \end{array} \end{array}$	$\begin{array}{c} \textcircled{9} \\ \begin{array}{ c c } \hline \cdot\cdot \\ \hline \cdot \\ \hline \end{array} \end{array}$	$\begin{array}{c} \textcircled{10} \\ \begin{array}{ c c } \hline \cdot\cdot \\ \hline \cdot \\ \hline \end{array} \end{array}$

ҚИМАТТАР ВА АРЗОНТАР

1. Чӣ қиматтар ва чӣ арзонтар аст? Нишон диҳед.

2 сомонӣ

1 сомонӣ

3 сомонӣ

1 сомонӣ

5 сомонӣ

6 сомонӣ

2 сомонӣ

3 сомонӣ

2 сомонӣ

2. Ба болои ҳамон нархе муҳра гузored, ки арзон аст.

2 сомонӣ

2 сомонӣ

3. Ашӯро номбар кунед, ки нархи якхела доранд.

2
сомонӣ

20
дирам

20
дирам

20
дирам

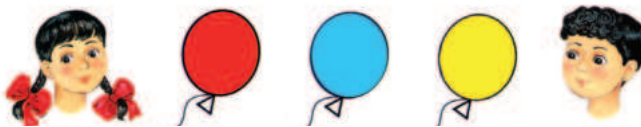
5. Кадом ашё зиёдатист? Онро номбар кунед.

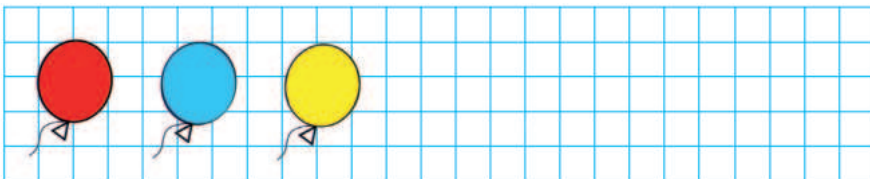
6. Кадоме аз ин либосҳо барои писар нолизим, вале барои духтар зарур аст?

7. Ба Лола ва Азиз пешниҳод карданд, ки аз се пуфаки сурх, кабуд ва зард яктоӣ интиҳоб намоянд. Лола кабудашро интиҳоб накард. Ба Азиз на пуфаки сурх писанд омад ва на кабуд. Онҳо кадом пуфакро интиҳоб карданд?

8.

БОБИ V. ЧАМЪ ВА ТАРҲ ДАР ДОИРАИ ДАҲИИ ДУЮМ

ЧАМЪ ВА ТАРҲИ АДАДҲОИ РАЗРЯДӢ

1. Сумма ва фарқхоро ёбед.

$$10 + 9 \quad 10 + 7 \quad 10 - 5 \quad 10 - 7$$

$$10 + 8 \quad 10 + 6 \quad 10 - 4 \quad 10 - 9$$

2. Чадавали чамъ ва тарҳро хонед.

$10 + 1 = 11$		$11 - 1 = 10$
$10 + 2 = 12$		$12 - 2 = 10$
$10 + 3 = 13$		$13 - 3 = 10$
$10 + 4 = 14$		$14 - 4 = 10$
$10 + 5 = 15$		$15 - 5 = 10$
$10 + 6 = 16$		$16 - 6 = 10$
$10 + 7 = 17$		$17 - 7 = 10$
$10 + 8 = 18$		$18 - 8 = 10$
$10 + 9 = 19$		$19 - 9 = 10$
$10 + 10 = 20$		$20 - 10 = 10$

3. Аз чадавали боло мисолҳо тартиб диҳед.

4. Ҳисоб кунед ва нависед.

$$10 + 4 \quad 10 + 5 \quad 10 + 7 \quad 10 + 8$$

$$14 - 4 \quad 15 - 5 \quad 17 - 7 \quad 18 - 8$$

5. Аз расмҳо масъала тартиб диҳед.

$$2 + 3$$

$$5 - 3$$

6. Ҳамон фарқҳоро нависед, ки дар онҳо камшаванда 10 бошад.

$$\begin{array}{ccccc} 10 - 1 & 10 - 4 & 10 - 7 & 9 - 2 & 10 - 5 \\ 10 - 8 & 10 - 3 & 8 - 6 & 10 - 9 & 10 - 2 \end{array}$$

7. Масъаларо ҳал намоед.

Дар саҳро 10 сар гӯсфанд ва барра мечарид. Аз онҳо 4-тояш барра аст. Дар саҳро чанд гӯсфанд мечарад?

8. Аз сумма ва ҳосили чамъ истифода бурда, мисолҳо тартиб диҳед.

$$\begin{array}{ccc} 10 + 1 = 11 & 10 + 4 = 14 & 10 + 7 = 17 \\ 10 + 2 = 12 & 10 + 5 = 15 & 10 + 8 = 18 \\ 10 + 3 = 13 & 10 + 6 = 16 & 10 + 9 = 19 \end{array}$$

9. Фарқҳоро ҳисоб кунед.

$$\begin{array}{ccccc} 11 - 1 & 14 - 4 & 17 - 7 & 12 - 2 & \\ 15 - 5 & 18 - 8 & 13 - 3 & 16 - 6 & 19 - 9 \end{array}$$

10. Ба рӯйи миз 16-то доирачаи сурх ва 4-то доирачаи кабуд гузored. 16-то доирачаро чӣ тарз то 20 пурра карда метавонед?

11. Фарқи дурустро ёбед.

12. Гарҳшавандаро ба ҷамъшавандаҳои разрядӣ ҷудо карда, фарқро ҳисоб кунед.

$$\begin{array}{cccc} 16 - 6 & 16 - 10 & 12 - 2 & 18 - 10 \\ 10 - 6 & 15 - 5 & 14 - 4 & 13 - 10 \end{array}$$

13. Масъаларо бо тарзи осон ҳал кунед.

Аз 15 мошин 10-тояш дар хатсайр, боқимондааш дар таъмир аст. Чанд мошин дар таъмир аст?

14. Масъаларо бо тарзи осон ҳал кунед.

Дар фурудгоҳ 15 ҳавопаймо буд. 5 ҳавопаймо парвоз кард. Дар фурудгоҳ чанд ҳавопаймо монд?

15. Адади дурақамаро ба ҷамъшавандаҳои разрядӣ ҷудо намуда, фарқро ёбед.

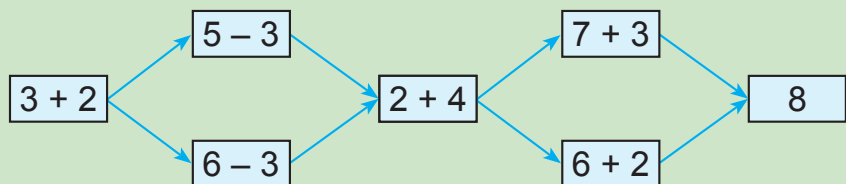
$$17 - 7 \quad 11 - 1 \quad 19 - 9$$

16. Ба як тарафи миз 12 ҷўбча ва ба тарафи дигар 6 ҷўбча гузоред. Барои ҳосил шудани 1 даҳию 5 воҳид ба 12 ҷўбча чанд ҷўбчаи дигар илова кардан лозим аст? Аз 15 ҷўбча аввал 5 ҷўбча, баъд 10 ҷўбчаро гиред, чанд ҷўбча мемонад?

17.

18. Яке аз ҷойҳои ҷӯбчаҳоро тавре иваз кунед, ки ҷавоби мисол дуруст шавад.

$$6 + 5 = 0$$

$$9 - 6 = 14$$

$$8 + 5 = 2$$

$$18 + 3 = 9$$

$$9 - 5 = 8$$

$$6 - 5 = 10$$

ЯКЧАНД ВОҲИД ЗИЁД ВА КАМ КАРДАНИ АДАД

1. – Лола, ту ҳамеша назар ба ман зиёдтар чормағз меёбӣ, – гуфт Азиз.

– Бале, имрӯз ҳам ман аз ту якто зиёд чормағз ёфтаам, – ҷавоб дод Лола.

3 ҷуфт ададхоеро нависед, ки назар ба Азиз 1-то зиёдтар чормағз ёфтани Лоларо нишон диҳад. Масалан: 5 ва 4.

Барои ин ҷуфти ададҳо адади 1 чӣ мешавад? Адади 1-ро аз ҷуфти ададҳои додашуда ба воситаи кадом амал ҳосил кардан мумкин аст?

Намуна: $5 - 4 = 1$

2. Агар Манижа назар ба Бежан 2-то зиёд чормағз ёфта бошад, Бежан назар ба Манижа 2-то кам чормағз ёфтааст гуфта метавонем?

Бежан – 8-то чормағз

Манижа – 10-то чормағз

$10 - 8 = 2$

Барои муайян кардани чандто зиёд ё кам будани адад аз адади калон адади хурдро тарҳ кардан лозим аст.

20 назар ба 10 чандто зиёд аст?

10 назар ба 20 чандто кам аст?

3. Хоначаҳо ва дарахтҳои қатори якум ва дуумро муқоиса кунед.

4. Аз рӯи расм ва нобаробариҳои додашуда масъала тартиб диҳед.

$$15 > 10$$

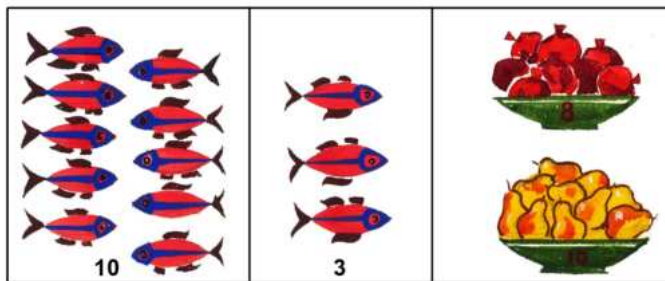
$$9 > 4$$

$$8 < 10$$

$$12 > 2$$

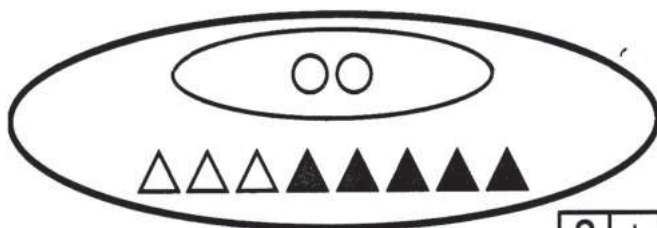

5. Чандто зиёд? Чандто кам?

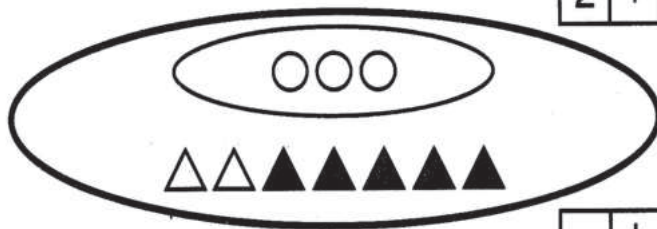

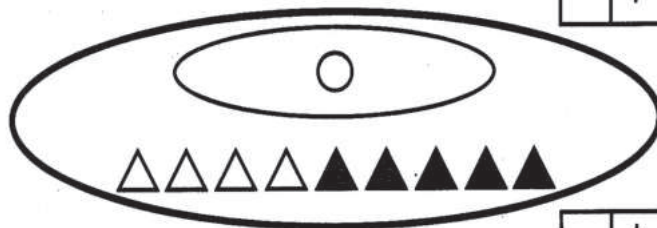
6. Ҳисоб кунед.

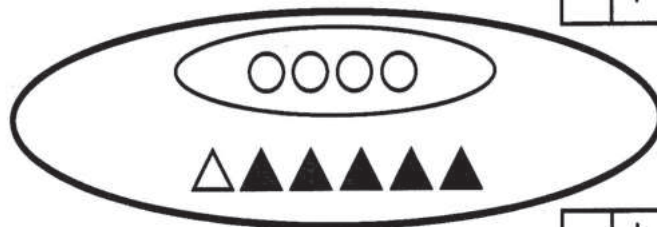
$$2 + 3 + 5 = \square$$

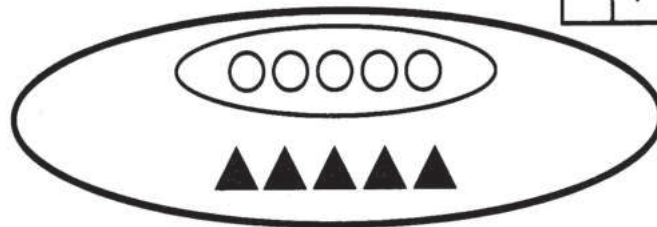
$$\square + \square + \square = \square$$

$$\square + \square + \square = \square$$

$$\square + \square + \square = \square$$

$$\square + \square = \square$$

ЧАМЪИ АДАДҲОИ ДУРАҚАМА БА АДАДҲОИ ЯКРАҚАМА

1. Ифодаро хонед ва ҳисоб кунед:

$$\begin{array}{r} 12+3 = 15 \\ \hline \end{array}$$

$$2+3 = 5$$

$$10+5=15$$

$$12+3 = 15$$

$$\wedge$$

$$10 \ 2$$

Тарзи ҳисоббарорӣ. Воҳид (2)-ро ба воҳид (3) чамъ намуда, натиҷа (5)-ро ба даҳӣ (10) чамъ кардем, ки 15 ҳосил шуд.

$$11+8$$

$$13+4$$

$$19+1$$

$$17+2$$

$$13+6$$

$$12+7$$

$$14+5$$

$$16+3$$

$$18+1$$

$$11+9$$

2. Оламафрӯз 12-сола, Мадина аз \bar{y} 4 сол калонтар аст. Мадина чандсола аст?

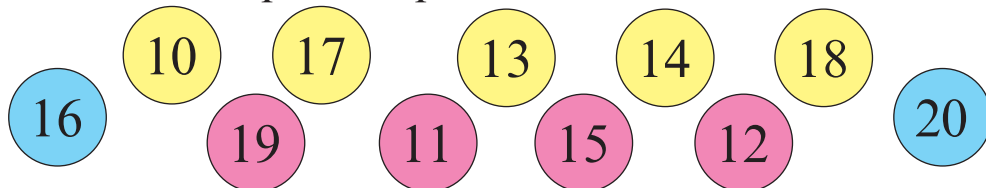
3. Модар 15 банка, духтараш 2 банка зиёд олуҷа маҳкам кард. Духтараш чанд банка олуҷа маҳкам кард?

$$4. \quad \begin{array}{cccc} 11 + 1 = 12 & 12 + 2 & 14 + 3 & 16 + 4 \\ 1 + 11 = 12 & 2 + 12 & 3 + 14 & 4 + 16 \end{array}$$

5. Ададҳоро бо тартиби зиёдшавиашон нависед.

6. Дар масъалаи зерин шарт, савол ва ҷавобро ҷудо кунед.

Дар шохи дарахт 18 гунчишк буд. 8 гунчишк парида рафт. Дар шохи дарахт чанд гунчишк монд?

7. $19 = 10 + 9$ -чунин тарзи навишт ба суммаи ҷамъшавандаҳои разрядӣ ҷудокунии адад ном дорад.

8. Ададҳои 14, 17, 12, 10-ро бо суммаи ҷамъшавандаҳои разрядӣ нависед. Ин ададҳо чанд даҳӣ ва чанд воҳид доранд?

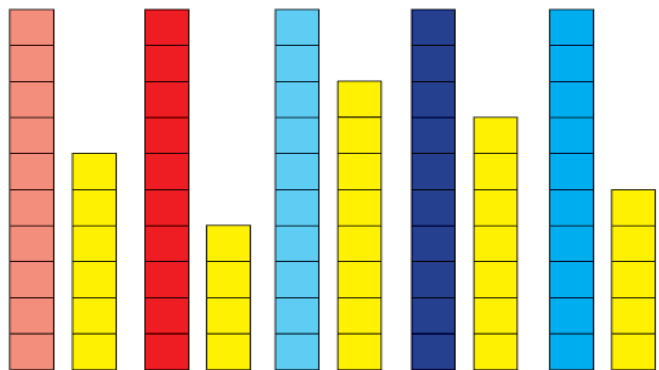
9. Ададҳо нависед, ки 2 даҳӣ ва 0 воҳид дошта бошад. Ин адад бист ном дорад.

10. Ададҳои аз 11 то 20-ро бо тартиби камшавӣ нависед. Ададҳои тоқ ва ҷуфтро номбар кунед.

11. Адади 16 бо кадом ададҳо ҳамсоя аст?
Адади 13-чӣ?
Ададҳои 18, 17, 15-чӣ?

АЗ АДАДИ ДУРАҚАМА ТАРҲ КАРДАНИ АДАДИ ЯКРАҚАМА

1. Ифодаҳоро хонед ва тарзи ҳисоббарориро баён кунед:

$$11 + 8 \quad 12 + 2 \quad 14 + 3 \quad 16 + 4$$

2. Ифодаро хонед ва ҳисоб кунед:

$$\underline{15 - 3 = 12}$$

$$\begin{array}{r} 15 - 3 = 12 \\ \wedge \\ 10 \ 5 \end{array}$$

$$5 - 3 = 2$$

$$10 \ 5$$

$$10 + 2 = 12$$

Тарзи ҳисоббарорӣ: аз воҳид (5), воҳид (3)-ро тарҳ карда, натиҷа (2)-ро ба 10 ҷамъ кардем, ки 12 ҳосил шуд.

$$12 - 2 \quad 14 - 2 \quad 15 - 4 \quad 17 - 7 \quad 8 + 11$$

$$11 - 1 \quad 16 - 6 \quad 15 - 5 \quad 18 - 3 \quad 5 + 13$$

3. Маҳина 18 дона бодомро чида, ба табақча гузошт. Мирбарот 8 дона камтар бодомро чида, ба табақча гузошт. Мирбарот чанд дона бодом чинд?

4. Аз рӯйи расм масъала тартиб диҳед. Ҳал ва ҷавобро нависед.

5. Тарзи ҳисоббарориро фаҳмонед.

$$12 - 1 \quad 14 - 3 \quad 16 - 1 \quad 13 - 2 \quad 15 - 2 \quad 19 - 3$$

6. Дар зери чамъшавандаҳо як хат ва дар зери сумма хати мавҷнок кашед:

$$8 + 2 = 10 \quad 7 + 4 = 11 \quad 9 + 5 = 14$$

7. Дар зери тарҳшаванда як хат, дар зери тарҳкунанда ду хат ва дар зери фарқ хати мавҷнок кашед.

$$7 - 3 = 4 \quad 12 - 2 = 10 \quad 10 - 5 = 5$$

8. Фотима 10-то, Зухро 8-то гули қоқу чинданд. Фотима аз Зухро чандто зиёдтар гули қоқу чиндааст?

9. «Қойи ман дар кучост?»

1, 5, 4, 2, 3, 8, 10, 9, 6, 18, 11, 15, 14, 13, 12, 17, 16

10. Дар хоначаҳо кадом рақамро нависем, дуруст мешавад?

1	0		2	5	=12
3				1	
1				2	
3	0		5	0	=12
=12				=12	

=4	=6	=8	=10	=9	=7	=5
2	2	4	2	1	2	1
3	1	6	6	5	3	3
2	3	3	5	7	1	3
		1	1	3		

АЗ ДАҲӢ ГУЗАШТА ЧАМӢ КАРДАН

1. Шарҳ диҳед.

$$\begin{array}{r}
 9 + 2 = 11 \\
 \uparrow \\
 11
 \end{array}
 \qquad
 9 + 2 = 11
 \qquad
 9 + 1 = 10
 \qquad
 10 + 1 = 11$$

Тарзи ҳисоббарорӣ. Ифодаи $9+2$ чунин хонда мешавад: 9 чамъи 2; 9-ро ба 2 воҳид зиёд кардан; суммаи (ҳосили чамъи) ададҳои 9 ва 2; 9 ва 2-чамъшавандаҳо.

Дар ҳисоббарорӣ чамъшавандаи дуҷумро ба таркиби ададҳо иваз намуда, аввал 9-ро ба даҳӣ меорем, яъне ба 9 якро чамъ мекунем, сипас ба 10 якро чамъ мекунем, 11 ҳосил мешавад. Ҷавоби ифода (11) аз даҳӣ гузашт. Бинобар ин онро аз даҳӣ гузашта чамъ кардан меномем.

Кадам тарзи ҳисоббарорӣ осон бошад, ҳамон тарзро истифода баред.

2. Шарҳ диҳед.

$$\begin{array}{r}
 8 + 3 \\
 8 + 2 + 1 \\
 8 + 3 = 11 \\
 8 + 2 \\
 10 + 1
 \end{array}
 \qquad
 \begin{array}{r}
 7 + 4 \\
 7 + 3 + 1 \\
 7 + 4 \\
 \dots \\
 \dots \\
 \dots
 \end{array}
 \qquad
 \begin{array}{r}
 6 + 5 \\
 6 + 4 + 1 \\
 \dots \\
 \dots \\
 \dots
 \end{array}$$

3. Аз рӯйи намуна ҳисобкуниро давом диҳед.

$$\begin{array}{r}
 9 + 3 = 12 \\
 9 + 1 + 2 \\
 9 + 1 \\
 9 + 1 + 2
 \end{array}
 \qquad
 \begin{array}{r}
 8 + 4 \\
 8 + 2 + 2 \\
 8 + 2 \\
 8 + 2 + 2
 \end{array}
 \qquad
 \begin{array}{r}
 7 + 5 \\
 7 + 3 + 2 \\
 7 + 3 \\
 7 + 3 + 2
 \end{array}
 \qquad
 \begin{array}{r}
 6 + 6 \\
 6 + 4 + 2 \\
 6 + 4 \\
 6 + 4 + 2
 \end{array}$$

4. Бо ададҳо ифода карда, бо суммаи ҷамъшавандаҳои разрядӣ нависед.

Намуна: $13 = 10 + 3$

1 даҳӣ	3 воҳид
1 даҳӣ	1 воҳид
1 даҳӣ	4 воҳид
1 даҳӣ	5 воҳид

5. Ба ҷамъшавандаҳои разрядӣ ҷудо кунед.

1). Подари Аниса 15-то дафтар харид.

$$15 = \square\square + \square \quad 17 = \square\square + \square \quad 20 = \square\square + \square$$

2).

$$11 = \square\square + \square \quad 16 = \square\square + \square \quad 10 = \square\square + \square$$

$$14 = \square\square + \square \quad 13 = \square\square + \square \quad 19 = \square\square + \square$$

6. Ададҳои 10, 5, 9, 6-ро истифода бурда 4 мисол тартиб диҳед.

7. Амали ҷамъро ҳисоб кунед.

$$0 + 7 = \quad 10 + 6 = \quad 7 + 10 =$$

$$20 + 0 = \quad 10 + 7 = \quad 6 + 10 =$$

$$10 + 3 = \quad 10 + 10 = \quad 3 + 10 =$$

8. Ададҳои разряди даҳиро бо муҳра ишора карда, нависед: 5, 8, 6, 13, 10, 11, 14, 7, 20.

9. Масъала тартиб диҳед.

АЗ ДАҲӢ ГУЗАШТА ТАРҲ КАРДАН

1. Ҳосили чамъи кадом ададҳо 5, 7 мешавад?

2. Ифодаро хонед ва ҳисоббарориро шарҳ диҳед:

$$11 - 2 = 9 \quad \text{ё ки} \quad 11 - 3$$

$$11 - 1 = 10 \quad \quad \quad 11 - 1 - 2$$

$$10 - 1 = 9$$

Тарзи хондан ва ҳисоб кардани ифода:

1) Ёздаҳ тарҳи ду; 11-ро ду воҳид кам кардан; фарқи ададҳои ёздаҳ ва ду; 11-тарҳшаванда, 2-тарҳкунанда. 1 ва 1 таркиби адади ду аст. 11-адади дурақама, як даҳию 1 воҳид дорад; 2-адади якрақама.

2) Барои ҳисоб кардан тарҳкунанда (2)-ро бо ададҳои 1 ва 1 иваз намуда, тарҳшавандаро ба даҳӣ меорем. Аз 11 аввал 1-ро тарҳ (кам) мекунем, 10 ва аз 10 якро тарҳ мекунем, 9 ҳосил мешавад. 9 фарқ аст.

3.

$$9 + 2 \quad 7 + 4 \quad 8 + 5 \quad 9 + 7 \quad 13 - 3 - 3 \quad 15 - 5 - 5$$

$$8 + 3 \quad 6 + 4 \quad 8 - 6 \quad 9 - 6 \quad 14 - 4 - 4 \quad 16 - 6 - 6$$

4. Хонед ва ҳисоббарориро шарҳ диҳед.

$$11 - 5 \quad 11 - 6 \quad 11 - 7 \quad 11 - 8 \quad 11 - 9 \quad 11 - 1 - 4$$

5. Ҳосили чамъи ифодаҳоро нишон диҳед.

$$4 + 8 \quad 5 + 8 \quad 8 + 7 \quad 8 + 6 \quad 8 + 8$$

13	16	15	12	14
----	----	----	----	----

АЗ ДАҲӢ ГУЗАШТА ЧАМӢ ВА ТАРҲ КАРДАНИ АДАДИ 2

1. Шарҳ диҳед.

$$9 + 2 = 11 \quad 9 + 2 = 9 + 1 + 1 = 11 \quad 11 - 2 = 9$$

$$\begin{array}{c} \widehat{11} \\ 11 \end{array} \quad 11 - 2 = 11 - 1 - 1 = 9 \quad \begin{array}{c} \widehat{11} \\ 11 \end{array}$$

2. Аз қонуни ҷойивазкунии ҷамъшавандаҳо истифода бурда, амалро иҷро кунед.

$$2 + 1 = 1 + 2 = \square \quad 2 + 6 = \square + 2 = \square$$

$$2 + 3 = \square + 2 = \square \quad 2 + 7 = \square + 2 = \square$$

$$2 + 4 = \square + 2 = \square \quad 2 + 8 = \square + 2 = \square$$

$$2 + 5 = \square + 2 = \square \quad 2 + 9 = \square + 2 = \square$$

3. Ҷадвали ҷамъро хонед, аз он истифода карда, фарқро ёбед.

$$11 - 9 \quad 10 - 8 \quad 9 - 7 \quad 6 - 4 \quad 8 - 6 \quad 7 - 5$$

$1 + 2 = 3$	$3 - 2 = \square$
$2 + 2 = 4$	$4 - 2 = \square$
$3 + 2 = 5$	$5 - 2 = \square$
$4 + 2 = 6$	$6 - 2 = \square$
$5 + 2 = 7$	$7 - 2 = \square$
$6 + 2 = 8$	$8 - 2 = \square$
$7 + 2 = 9$	$9 - 2 = \square$
$8 + 2 = 10$	$10 - 2 = \square$
$9 + 2 = 11$	$11 - 2 = \square$

4. Амалҳоро иҷро намуда, дар байни онҳо аломати мувофиқ гузоред.

$$4 + 2 \square 2 + 2 + 2 \quad 2 + 9 \square 2 + 7 + 2 \quad 7 + 2 \square 5 + 2 + 2$$

$$2 + 6 \square 2 + 4 + 2 \quad 2 + 3 + 1 \square 4 + 3 \quad 2 + 7 + 2 \square 2 + 6 + 2$$

5. Аз рӯйи чадвали зерин оид ба чамъ ва тарҳи 2 суҳбат гузаронед.

$1 + 2 = 3$	•									•	•	$3 - 2 = 1$
$2 + 2 = 4$	•	•								•	•	$4 - 2 = 2$
$3 + 2 = 5$	•	•	•							•	•	$5 - 2 = 3$
$4 + 2 = 6$	•	•	•	•						•	•	$6 - 2 = 4$
$5 + 2 = 7$	•	•	•	•	•					•	•	$7 - 2 = 5$
$6 + 2 = 8$	•	•	•	•	•	•				•	•	$8 - 2 = 6$
$7 + 2 = 9$	•	•	•	•	•	•	•			•	•	$9 - 2 = 7$
$8 + 2 = 10$	•	•	•	•	•	•	•	•		•	•	$10 - 2 = 8$
$9 + 2 = 11$	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	$11 - 2 = 9$

Намунаи суҳбат

$$9 + 2 = 11 \quad \text{ё ин ки} \quad 9 + \overset{\frown}{2} = 11$$

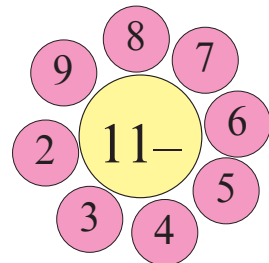
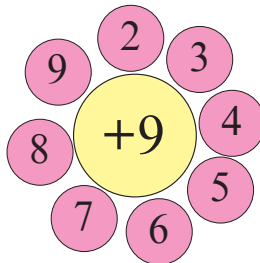
$$9 + 1 + 1 = 11$$

$$11 - 2 = 9 \quad \text{ё ин ки} \quad 11 - \overset{\frown}{2} = 9$$

$$11 - 1 - 1 = 9$$

6. Сумма ва фарқро ёбед.

АЗ ДАҲӢ ГУЗАШТА ЧАМЪ ВА ТАРҲ КАРДАНИ АДАДИ 3

1. Шарҳ диҳед.

$$8 + 3 = 11$$

21

$$8 + 3 = 8 + 2 + 1 = 11$$

$$11 - 3 = 8$$

12

2. Хонед ва дар хотир нигоҳ доред!

$3 + 1 = 4$	$4 - 3 = 1$
$3 + 2 = 5$	$5 - 3 = 2$
$3 + 3 = 6$	$6 - 3 = 3$
$3 + 4 = 7$	$7 - 3 = 4$
$3 + 5 = 8$	$8 - 3 = 5$
$3 + 6 = 9$	$9 - 3 = 6$
$3 + 7 = 10$	$10 - 3 = 7$
$3 + 8 = 11$	$11 - 3 = 8$
$3 + 9 = 12$	$12 - 3 = 9$

3. Қойҳои ҷамъшавандаҳоро чунон тағйир диҳед, ки сумма тағйир наёбад. Амалҳои нав тартиб диҳед.

Масалан:

$$3 + 7 = 10 \quad 7 + 3 = 10$$

4. Амали ҷамъро иҷро кунед.

$\square + 3 + 5 =$	$\square + 3 + 4 =$	$\square + 3 + 9 =$
$3 + 4 + 1 =$	$3 + 2 + 2 =$	$3 + 6 + 3 =$
$3 + 3 + 2 =$	$3 + 1 + 3 =$	$3 + 5 + 4 =$

5. Аз рӯйи ҷадвали зерин оид ба ҷамъ ва тарҳи 3 суҳбат гузаронед.

$1 + 3 = 4$	•									•	•	•	$4 - 3 = 1$
$2 + 3 = 5$	•	•								•	•	•	$5 - 3 = 2$
$3 + 3 = 6$	•	•	•							•	•	•	$6 - 3 = 3$
$4 + 3 = 7$	•	•	•	•						•	•	•	$7 - 3 = 4$
$5 + 3 = 8$	•	•	•	•	•					•	•	•	$8 - 3 = 5$
$6 + 3 = 9$	•	•	•	•	•	•				•	•	•	$9 - 3 = 6$
$7 + 3 = 10$	•	•	•	•	•	•	•			•	•	•	$10 - 3 = 7$
$8 + 3 = 11$	•	•	•	•	•	•	•	•		•	•	•	$11 - 3 = 8$
$9 + 3 = 12$	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	$12 - 3 = 9$

$$8 + 3 = 11$$

21

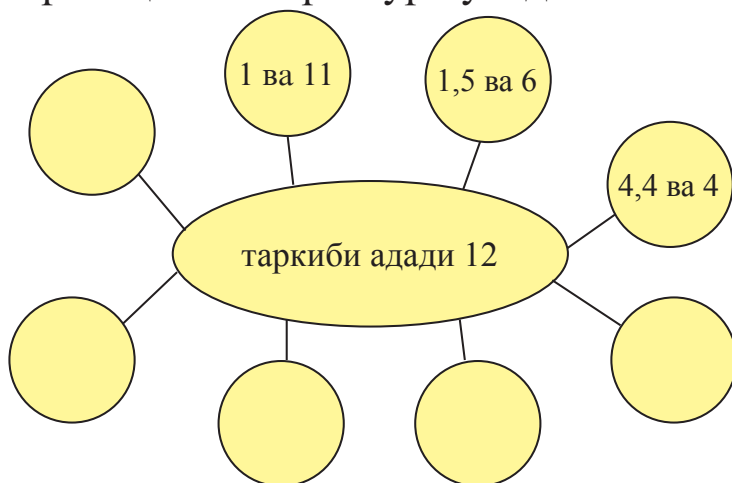
$$8 + 3 = 8 + 2 + 1 = 11$$

$$11 - 3 = 8$$

12

6. Доирачаҳои холиро пур кунед:

АЗ ДАҲӢ ГУЗАШТА ЧАМЪ ВА ТАРҲ КАРДАНИ АДАДИ 4

1. Амалҳои ҷамъ ва тарҳро шарҳ дода иҷро кунед.

$$9 + 4 = 13 \quad 9 + 4 = 9 + 1 + 3 = 13 \quad 12 - 4 = 12 - 2 - 2 = 8$$

1 3

2 2

$$4 + 6 = 2 + 2 + 6 = 2 + \square = \square \square$$

$$4 + 7 = 1 + 3 + 7 = 1 + \square \square = \square \square$$

$$4 + 8 = 2 + 2 + 8 = 2 + \square \square = \square \square$$

$$4 + 9 = 3 + 1 + \square = 3 + \square \square = \square \square$$

2. Хонед ва дар хотир доред?

$$1 + 4 = 5$$

$$5 - 4 = 1$$

$$2 + 4 = 6$$

$$6 - 4 = 2$$

$$3 + 4 = 7$$

$$7 - 4 = 3$$

$$4 + 4 = 8$$

$$8 - 4 = 4$$

$$5 + 4 = 9$$

$$9 - 4 = 5$$

$$6 + 4 = 10$$

$$10 - 4 = 6$$

$$7 + 4 = 11$$

$$11 - 4 = 7$$

$$8 + 4 = 12$$

$$12 - 4 = 8$$

$$9 + 4 = 13$$

$$13 - 4 = 9$$

3. «Ҷадвали ҷамъ ва тарҳ»-ро истифода карда, фарқҳоро ёбед.

$$10 - 6 = \quad 12 - 9 =$$

$$12 - 8 = \quad 11 - 7 =$$

$$13 - 9 = \quad 10 - 3 =$$

4. «Ҷадвали ҷамъ»-ро истифода намуда, суммаро ёбед.

$$4 + 6 = \square \quad 4 + 7 = \square \quad 5 + 4 + 1 = \square$$

$$4 + 5 + 1 = \square \quad 4 + 4 + 3 = \square \quad 4 + 4 + 2 = \square$$

$$4 + 4 + 2 = \square \quad 4 + 3 + 4 = \square \quad 3 + 4 + 3 = \square$$

$$4 + 3 + 3 = \square \quad 4 + 2 + 5 = \square \quad 2 + 4 + 4 = \square$$

$$4 + 2 + 4 = \square \quad 4 + 1 + 6 = \square \quad 1 + 4 + 5 = \square$$

5. Аз рӯйи намуна ҳисоб кунед.

$$3 - 2 = 3 - 1 - 1 = 2 - 1 = 1$$

$$4 - 3 =$$

$$7 - 3 =$$

$$8 - 3 =$$

6. Ҳисобро давом диҳед.

$$5 - 2 = 5 - 1 - 1 =$$

$$8 - 3 =$$

$$7 - 4 =$$

7. Амалҳоро иҷро кунед.

$$4 + 3 = \square$$

$$7 - 3 = \square$$

$$7 - 4 = \square$$

8. Қимати фарқҳоро ёбед.

$$10 = 7 + 3$$

$$10 = 8 + 2$$

$$10 = 1 + 9$$

$$10 - 3 = \square$$

$$10 - 2 = \square$$

$$10 - 9 = \square$$

9. Катакҳои холиро пур кунед.

$$6 - 4 = \square$$

$$6 - 3 = \square$$

$$\square + 4 = 6$$

$$\square + 3 = 6$$

$$7 - 3 = \square$$

$$9 - 4 = \square$$

$$\square + 3 = 7$$

$$\square + 4 = 9$$

10. Бо ададҳои 8 ва 4; 6 ва 3; 4 ва 2 амали тарҳ тартиб диҳед.

АЗ ДАҲӢ ГУЗАШТА ЧАМЪ ВА ТАРҲ КАРДАНИ АДАДИ 5

1. Шарҳ диҳед.

$$9 + 5 = 14$$

1 4

$$9 + 5 = 9 + 1 + 4 = 14$$

$$14 - 5 = 14 - 4 - 1 = 9$$

$$14 - 5 = 9$$

4 1

2. Амалҳои ҷамъро муқоиса кунед. Дар байни онҳо аломати мувофиқ гузоред.

$3 + 7 + 1$	\square	$3 + 7 + 1$	\square	$10 + 1$
$2 + 8 + 3$	\square	$2 + 8 + 3$	\square	$4 + 7 + 2$

3. Аз «Ҷадвали ҷамъ ва тарҳ» ҳамон ҳосили ҷамъ ва тарҳро нависед, ки қиматаш ба 14 ва 9 баробар бошад.

$5 + 1 = 6$	$6 - 5 = 1$
$5 + 2 = 7$	$7 - 5 = 2$
$5 + 3 = 8$	$8 - 5 = 3$
$5 + 4 = 9$	$9 - 5 = 4$
$5 + 5 = 10$	$10 - 5 = 5$
$5 + 6 = 11$	$11 - 5 = 6$
$5 + 7 = 12$	$12 - 5 = 7$
$5 + 8 = 13$	$13 - 5 = 8$
$5 + 9 = 14$	$14 - 5 = 9$
$5 + 10 = 15$	$15 - 5 = 10$

4. Ҳисоб кунед.

$5 + 3 + 7$	$7 + 2 + 8$
$10 - 3 + 5$	$10 - 4 + 6$

5. Бо роҳи осон иҷрои амалҳоро нишон диҳед.

$2 + 7 + 8$	$10 - 4 - 3$
$9 + 6 + 4$	$11 - 4 - 1$
$4 + 5 + 5$	$12 - 4 - 2$
$7 + 3 + 8$	$13 - 4 - 3$
$1 + 9 + 2$	$14 - 4 - 4$

АЗ ДАҲӢ ГУЗАШТА ЧАМӢ ВА ТАРҲ КАРДАНИ АДАДҲОИ 6, 7

1. Аз ҷадвали ҷамъ ва тарҳ ҳамон ҳосили ҷамъ ва тарҳро нависед, ки қиматашон ба 12, 13, 14, 15, ва 6, 7, 8, 9 баробар бошад.

$6 + 1 = 7$

$7 - 6 = 1$

$7 + 1 = 8$

$8 - 7 = 1$

$6 + 2 = 8$

$8 - 6 = 2$

$7 + 2 = 9$

$9 - 7 = 2$

$6 + 3 = 9$

$9 - 6 = 3$

$7 + 3 = 10$

$10 - 7 = 3$

$6 + 4 = 10$

$10 - 6 = 4$

$7 + 4 = 11$

$11 - 7 = 4$

$6 + 5 = 11$

$11 - 6 = 5$

$7 + 5 = 12$

$12 - 7 = 5$

$6 + 6 = 12$

$12 - 6 = 6$

$7 + 6 = 13$

$13 - 7 = 6$

$6 + 7 = 13$

$13 - 6 = 7$

$7 + 7 = 14$

$14 - 7 = 7$

$6 + 8 = 14$

$14 - 6 = 8$

$7 + 8 = 15$

$15 - 7 = 8$

$6 + 9 = 15$

$15 - 6 = 9$

$7 + 9 = 16$

$16 - 7 = 9$

2. Аз рӯи ҷадвали зерин оид ба ҷамъ ва тарҳи 6, 7, 8, 9 ҷадвал тартиб диҳед ва суҳбат гузаронед.

$1 + 5 = 6$	•									•	•	•	•	•	$6 - 5 = 1$
$2 + 5 = 7$	•	•								•	•	•	•	•	$7 - 5 = 2$
$3 + 5 = 8$	•	•	•							•	•	•	•	•	$8 - 5 = 3$
$4 + 5 = 9$	•	•	•	•						•	•	•	•	•	$9 - 5 = 4$
$5 + 5 = 10$	•	•	•	•	•					•	•	•	•	•	$10 - 5 = 5$
$6 + 5 = 11$	•	•	•	•	•	•				•	•	•	•	•	$11 - 5 = 6$
$7 + 5 = 12$	•	•	•	•	•	•	•			•	•	•	•	•	$12 - 5 = 7$
$8 + 5 = 13$	•	•	•	•	•	•	•	•		•	•	•	•	•	$13 - 5 = 8$
$9 + 5 = 14$	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	$14 - 5 = 9$

АЗ ДАҲӢ ГУЗАШТА ЧАМЪ ВА ТАРҲ КАРДАНИ АДАДҲОИ 8, 9

1. Чадвали чамъ ва тарҳи ададҳои 8, 9-ро такрор кунед.

2. Аз чадвали чамъ ва тарҳ ҳамон мисолҳоеро нависед, ки қиматашон ба 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 4, 5, 6, 7, 8, 9 баробар бошад.

$8 + 1 = 9$

$9 - 8 = 1$

$9 + 1 = 10$

$10 - 9 = 1$

$8 + 2 = 10$

$10 - 8 = 2$

$9 + 2 = 11$

$11 - 9 = 2$

$8 + 3 = 11$

$11 - 8 = 3$

$9 + 3 = 12$

$12 - 9 = 3$

$8 + 4 = 12$

$12 - 8 = 4$

$9 + 4 = 13$

$13 - 9 = 4$

$8 + 5 = 13$

$13 - 8 = 5$

$9 + 5 = 14$

$14 - 9 = 5$

$8 + 6 = 14$

$14 - 8 = 6$

$9 + 6 = 15$

$15 - 9 = 6$

$8 + 7 = 15$

$15 - 8 = 7$

$9 + 7 = 16$

$16 - 9 = 7$

$8 + 8 = 16$

$16 - 8 = 8$

$9 + 8 = 17$

$17 - 9 = 8$

$8 + 9 = 17$

$17 - 8 = 9$

$9 + 9 = 18$

$18 - 9 = 9$

3. Ҳисоб кунед.

$3 + 8$

$11 - 8$

$3 + 9$

$12 - 9$

$4 + 8$

$12 - 8$

$4 + 9$

$13 - 9$

$5 + 8$

$13 - 8$

$5 + 9$

$14 - 9$

$6 + 8$

$14 - 8$

$6 + 9$

$15 - 9$

$7 + 8$

$15 - 8$

$7 + 9$

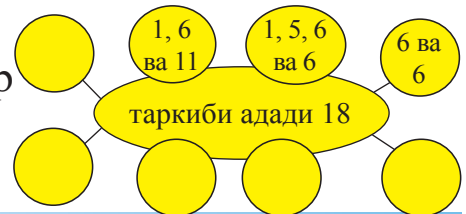
$16 - 9$

$8 + 8$

$16 - 8$

4. Доирачаҳои холиро пур кунед:

5. Масъаларо ҳал кунед.

Дар сабад 4-то себ, 3-то нок ва 2-то анор ҳаст. Дар сабад ҳамагӣ чандто мева ҳаст?

6. Аз рӯйи фарқи додашудаи $10 - 3$ шарти масъаларо тартиб диҳед.

Дар сабад ... мева буд. ... дона нокро гирифтанд. Дар сабад чандто мева монд?

7. Шарти кӯтоҳи масъаларо бо мазмуни масъала муқоиса кунед.

Шаҳноза рӯзи якум 3 сабад, рӯзи дуюм 4 сабад ва рӯзи сеюм 5 сабад анор чинд. Шаҳноза дар се рӯз ҳамагӣ чанд сабад анор чинд?

Шарт:

Рӯзи 1 – 3 сабад

Рӯзи 2 – 4 сабад

Рӯзи 3 – 5 сабад

Ҳамагӣ – ?

Ҳал:

$$3 + 4 + 5 = 7 + 5 = 12$$

Ҷавоб:

12 сабад

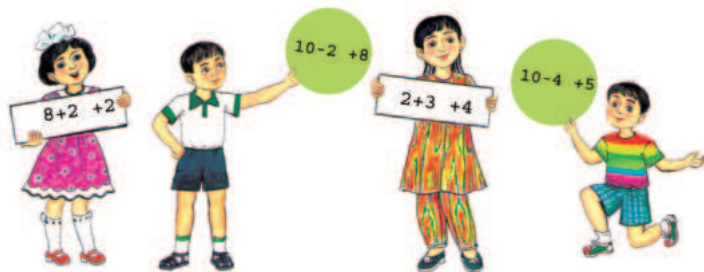

8. Масъаларо ҳал кунед.

Дар синфи якум 10 нафар духтар мехонанд, ки назар ба писарон 3 нафар каманд. Шумораи писаронро ёбед?

9. Аз рӯйи расм масъала тартиб диҳед.

10. Обид 12-то ситора ва хоҳараш Сангина 8-то ситора сохт. Онҳо якҷоя чанд ситора сохтанд?

11. Ба Лутфия лозим аст 12-то расми моҳиро кашад. Ҷ аллакай 5-то расмро кашадааст. Вай бояд чанд расми дигар кашад?

12. Модар 20 сомони дошт. Баъди харид 5 сомони боқӣ монд. Модар ба чанд сомони харид кардааст?

Дошт:

Харид кард – ?

Боқӣ

монд:

13. Гурба 3 гурбачаи хокистарранг, 2 гурбачаи сафед ва 2 гурбачаи сиёҳ дорад. Гурба чандто гурбача дорад?

14. Дар як зарф 5-то моҳӣ ва дар зарфи дигар ҳамон қадар моҳӣ ҳаст. Дар зарфи дуюм чандто моҳӣ ҳаст? Ҷамағӣ дар ду зарф чандто моҳӣ ҳаст?

15. Ориф ва Одил хостанд худро ҳамчун дарвозабон санҷанд. Ҷар яки онҳо ба сӯйи дарвозаи якдигар 10 зарба заданд. Ориф 6 тӯбро гардонд. Одил бошад 8 тӯбро гардонд. Ҷар яки онҳо ба дарвозаи якдигар чандтоӣ тӯб ворид намуданд?

ҶАДВАЛИ АЗ ДАҲӢ ГУЗАШТА ҶАМЪ КАРДАН

1. Дар хотир нигоҳ доред.

$9 + 2 = 11$	$8 + 3 = 11$	$7 + 4 = 11$	$6 + 5 = 11$	11
$9 + 3 = 12$	$8 + 4 = 12$	$7 + 5 = 12$	$6 + 6 = 12$	12
$9 + 4 = 13$	$8 + 5 = 13$	$7 + 6 = 13$		13
$9 + 5 = 14$	$8 + 6 = 14$	$7 + 7 = 14$		14
$9 + 6 = 15$	$8 + 7 = 15$			15
$9 + 7 = 16$	$8 + 8 = 16$			16
$9 + 8 = 17$				17
$9 + 9 = 18$				18

2. Аз ҷадвал ҳамаи ҳосили ҷамъҳои 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18-ро нишон диҳед.

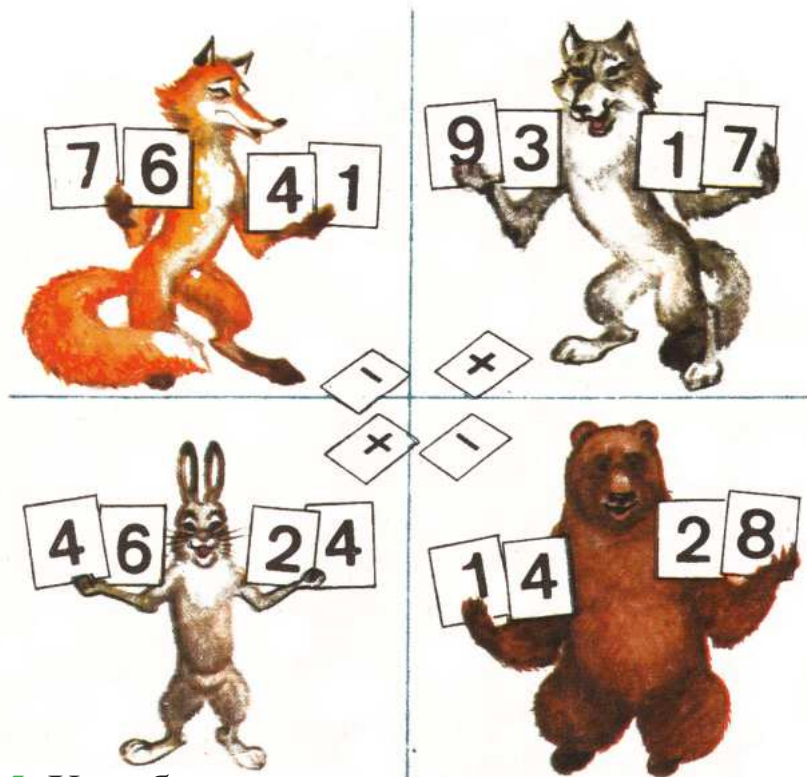

3. Аз рӯи ҷадвал мисолҳо тартиб диҳед.

+	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
9	10	11	12	13	14	15	16	17	18

4. Доир ба чамъ ва тарҳ мисолҳо тартиб диҳед.

5. Ҳисоб кунед.

$10 + 1$	$11 + 1$	$12 + 1$	$16 - 6$	$14 - 4$
$9 + 2$	$10 + 2$	$11 + 2$	$15 - 10$	$18 - 9$
$8 + 3$	$9 + 3$	$10 + 3$	$12 - 2$	$20 - 10$
$7 + 4$	$8 + 4$	$9 + 4$	$10 - 9$	$16 - 7$

6. Ҳисоб кунед.

$10 + 5 + 1$	$10 + 8 + 1$	$17 - 7 - 5$	$13 - 3 - 2$
$10 + 6 + 2$	$15 - 5 - 3$	$18 - 8 - 6$	$19 - 9 - 4$
$10 + 7 + 3$	$16 - 6 - 4$	$20 - 10 - 5$	$14 - 4 - 6$

ҶАДВАЛИ АЗ ДАҲӢ ГУЗАШТА ТАРҶ КАРДАН

1. Хонед ва дар хотир нигоҳ доред.

$11 - 2 = 9$	$12 - 3 = 9$	$13 - 4 = 9$	$14 - 5 = 9$	$15 - 6 = 9$
$11 - 3 = 8$	$12 - 4 = 8$	$13 - 5 = 8$	$14 - 6 = 8$	$15 - 7 = 8$
$11 - 4 = 7$	$12 - 5 = 7$	$13 - 6 = 7$	$14 - 7 = 7$	$15 - 8 = 7$
$11 - 5 = 6$	$12 - 6 = 6$	$13 - 7 = 6$	$14 - 8 = 6$	$15 - 9 = 6$
$11 - 6 = 5$	$12 - 7 = 5$	$13 - 8 = 5$	$14 - 9 = 5$	
$11 - 7 = 4$	$12 - 8 = 4$	$13 - 9 = 4$		
$11 - 8 = 3$	$12 - 9 = 3$			
$11 - 9 = 2$				

2. Ҳисоб ва муқоиса кунед:

$6 + 4$ $8 - 3$ $7 + 2$ $11 - 2$

$6 + 5$ $13 - 4$ $9 + 2$ $11 - 3$

3. Дар як дарс Фарҳод 12 мисол ва Сафина 7 мисол ҳал кард. Кӣ мисоли зиёдтар ҳал кард?

4.

 $3 + 7$	$7 + 1$	$8 - 2$	$6 + 4$ 	$9 - 2$	$7 + 1$
$10 - 1$ 	$9 - 2$	$6 - 6$	$10 - 3$	$7 + 2$ 	
$9 + 1$	$2 + 2$	$0 + 2$ 	$3 - 2$ 	$9 - 4$	$5 + 2$
$10 - 10$ 	$0 + 1$	$1 + 3$	$4 - 1$	$3 - 1$	$7 - 7$

5. Моҳигир бо шаст 7 ширмоҳӣ ва 5 гулмоҳӣ дошт. Моҳигир ҳамагӣ чанд моҳӣ дошт?

6. Моҳигир бо шаст 7 ширмоҳӣ ва 5-то зиёд гулмоҳӣ дошт. Вай чанд гулмоҳӣ дошт?

7. Масъалаҳоро ҳал кунед:

а) Бачагон 7 чӯяки сабзиро аз алафҳои бегона тоза карданд. Боз 5 чӯяки дигар боқӣ монд. Бачагон бояд ҳамагӣ чанд чӯяки сабзиро аз алафи бегона тоза мекарданд?

б) Олим саҳар назар ба бегоҳӣ 3-то зиёд лифофа сохт. Агар саҳарӣ 12-то лифофа сохта бошад, пас бегоҳӣ вай чанд лифофа сохтааст?

в) Дар боғ якчанд ниҳол шинонданд. Аз онҳо ниҳоли ангур назар ба ниҳоли нок 6 бех зиёд буд. Агар миқдори ниҳоли ангур 11 бех бошад, чанд бех ниҳоли нок шинонданд?

г) Дар қаламдони якум 4 қалам, дар қаламдони дуюм назар ба якум 2-то зиёд ва дар қаламдони сеюм назар ба дуюм 3-то қалам кам аст. Дар қаламдони сеюм назар ба қаламдони якум чандто қалам кам аст?

8. Дарозии порчайи якум 15 см, дарозии порчайи дуюм назар ба якум 5 см кӯтоҳ ва дарозии порчайи сеюм назар ба дуюм 8 см дароз аст. Дарозии порчайи сеюмро ёбед.

ИСТИФОДАИ ҶАДВАЛИ ҶАМЪ ВА ТАРҶ

1+1=2	2+1=3	3+1=4	4+1=5	5+1=6	6+1=7	7+1=8
1+2=3	2+2=4	3+2=5	4+2=6	5+2=7	6+2=8	7+2=9
1+3=4	2+3=5	3+3=6	4+3=7	5+3=8	6+3=9	7+3=10
1+4=5	2+4=6	3+4=7	4+4=8	5+4=9	6+4=10	7+4=11
1+5=6	2+5=7	3+5=8	4+5=9	5+5=10	6+5=11	7+5=12
1+6=7	2+6=8	3+6=9	4+6=10	5+6=11	6+6=12	7+6=13
1+7=8	2+7=9	3+7=10	4+7=11	5+7=12	6+7=13	7+7=14
1+8=9	2+8=10	3+8=11	4+8=12	5+8=13	6+8=14	7+8=15
1+9=10	2+9=11	3+9=12	4+9=13	5+9=14	6+9=15	7+9=16

1. Барои чӣ як қисми «Ҷадвали ҷамъ» бо ранги сурх, дигараш бо ранги кабуд навишта шудааст? Қисми бо ранги сурх ишорашудаи ҷадвалро дар навбати аввал ба хотир гиред. Ҳолатҳои дигар ба қоидаи

8+1=9	9+1=10
8+2=10	9+2=11
8+3=11	9+3=12
8+4=12	9+4=13
8+5=13	9+5=14
8+6=14	9+6=15
8+7=15	9+7=16
8+8=16	9+8=17
8+9=17	9+9=18

ҷойивазкунии ҷамъшавандаҳо вобаста аст. Аз ҳар як сутун он ҳолатҳои ҷамъро ёбед, ки шумо онҳоро ҳоло нағз дар хотир надоред. Ин ҳолат кадомҳоянд?

2. Дар «Ҷадвали ҷамъ» суммаи калонтарин кадом аст? Суммаи хурдтаринаш-чӣ? Кадом қимати ҷамъро дар ҷадвал бисёртар ва кадом суммаи ҷамъро дар ҷадвал камтар воমেҳӯред? Суммаҳои такроршударо нишон диҳед.

3. Ҳолати ба 8 баробарбудаи суммаи ҷамъро аз ҷадвал нависед. Ҳамин амалро ҳангоми ба 10 ва ба 12 баробар будани сумма иҷро кунед.

4. Ҳангоми аз адади 8 тарҳ кардани адади 4 ва ё аз адади 8 тарҳ кардани адади 1 ва адади 3 фарқ тағйир меёбад ё не?

$$8 - 1 - 3$$

$$8 - 4$$

5. Фарқхоро ҳисоб накарда гӯед, ки кадоме аз онҳо фарқҳои якхела доранд? Ба болои онҳо муҳра гузоред.

$$8 - 2 + 4$$

$$8 - 2 - 4$$

$$15 - 5 + 2$$

$$7 - 4 - 1$$

$$7 - 4 + 1$$

$$15 - 5 - 2$$

$$6 - 2 + 1$$

$$6 + 2 - 3$$

$$9 - 6 + 1$$

6. Аз адади 16 суммаи ададҳои 6 ва 3-ро тарҳ кардан лозим аст.

7. Бо тарзи осон ҳисоб кунед:

$$18 - 7 + 1 = 11 + 1 = 12$$

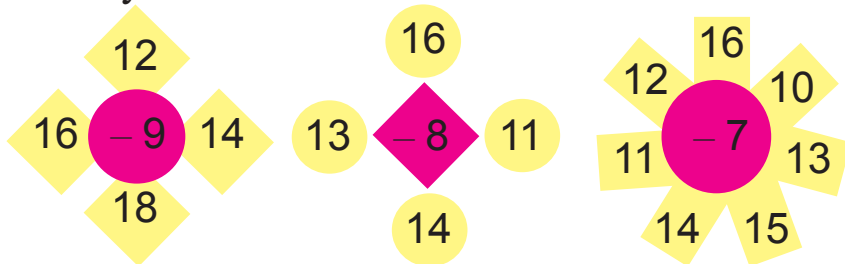
$$18 - 7 + 2 =$$

$$14 - 4 + 5 =$$

$$15 - 5 + 6 =$$

8. Хомӯшона:

ҶАДВАЛҲОРО ХОНЕД ВА ДАР ХОТИР НИГОҲ ДОРЕД!

1. Хонед ва дар хотир нигоҳ доред.

$2 - 1 = 1$	$3 - 2 = 1$	$4 - 3 = 1$	$5 - 4 = 1$	$6 - 5 = 1$
$3 - 1 = 2$	$4 - 2 = 2$	$5 - 3 = 2$	$6 - 4 = 2$	$7 - 5 = 2$
$4 - 1 = 3$	$5 - 2 = 3$	$6 - 3 = 3$	$7 - 4 = 3$	$8 - 5 = 3$
$5 - 1 = 4$	$6 - 2 = 4$	$7 - 3 = 4$	$8 - 4 = 4$	$9 - 5 = 4$
$6 - 1 = 5$	$7 - 2 = 5$	$8 - 3 = 5$	$9 - 4 = 5$	$10 - 5 = 5$
$7 - 1 = 6$	$8 - 2 = 6$	$9 - 3 = 6$	$10 - 4 = 6$	$11 - 5 = 6$
$8 - 1 = 7$	$9 - 2 = 7$	$10 - 3 = 7$	$11 - 4 = 7$	$12 - 5 = 7$
$9 - 1 = 8$	$10 - 2 = 8$	$11 - 3 = 8$	$12 - 4 = 8$	$13 - 5 = 8$
$10 - 1 = 9$	$11 - 2 = 9$	$12 - 3 = 9$	$13 - 4 = 9$	$14 - 5 = 9$

$7 - 6 = 1$	$8 - 7 = 1$	$9 - 8 = 1$	$10 - 9 = 1$	$11 - 10 = 1$
$8 - 6 = 2$	$9 - 7 = 2$	$10 - 8 = 2$	$11 - 9 = 2$	$12 - 10 = 2$
$9 - 6 = 3$	$10 - 7 = 3$	$11 - 8 = 3$	$12 - 9 = 3$	$13 - 10 = 3$
$10 - 6 = 4$	$11 - 7 = 4$	$12 - 8 = 4$	$13 - 9 = 4$	$14 - 10 = 4$
$11 - 6 = 5$	$12 - 7 = 5$	$13 - 8 = 5$	$14 - 9 = 5$	$15 - 10 = 5$
$12 - 6 = 6$	$13 - 7 = 6$	$14 - 8 = 6$	$15 - 9 = 6$	$16 - 10 = 6$
$13 - 6 = 7$	$14 - 7 = 7$	$15 - 8 = 7$	$16 - 9 = 7$	$17 - 10 = 7$
$14 - 6 = 8$	$15 - 7 = 8$	$16 - 8 = 8$	$17 - 9 = 8$	$18 - 10 = 8$
$15 - 6 = 9$	$16 - 7 = 9$	$17 - 8 = 9$	$18 - 9 = 9$	$19 - 10 = 9$

2. Хонед ва дар хотир нигоҳ доред.

$11 - 2 = 9$	$12 - 3 = 9$	$13 - 4 = 9$	$14 - 5 = 9$	$15 - 6 = 9$
$11 - 3 = 8$	$12 - 4 = 8$	$13 - 5 = 8$	$14 - 6 = 8$	$15 - 7 = 8$
$11 - 4 = 7$	$12 - 5 = 7$	$13 - 6 = 7$	$14 - 7 = 7$	$15 - 8 = 7$
$11 - 5 = 6$	$12 - 6 = 6$	$13 - 7 = 6$	$14 - 8 = 6$	$15 - 9 = 6$
$11 - 6 = 5$	$12 - 7 = 5$	$13 - 8 = 5$	$14 - 9 = 5$	
$11 - 7 = 4$	$12 - 8 = 4$	$13 - 9 = 4$		
$11 - 8 = 3$	$12 - 9 = 3$			
$11 - 9 = 2$				

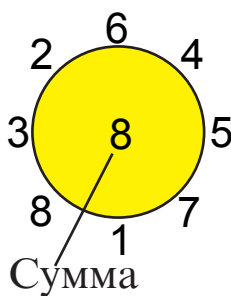

3. Ададхоро чамъ кунед. Чавобро дар буриши сутун ва сатрҳои мувофиқ нависед.

+	1	2	3
1	2	3	4
2			
3			

4. Ҳисоб кунед.

5. Ададхоро бо тартиб нишон дода хонед.

5	12	8	2	20	13
	1		16	9	18
7	10	15	14	19	3
	4		11	6	17

6. Ададхоро аз 1 то 20 шуморед. Кадом адад нест?

7	17	8	10	6	20	2	9	11	15
3	5	16	4	1	19	14	12	18	

7. Ҳисоб кунед.

$$\begin{array}{lll}
 (4 + 7) - 5 & (4 + 1) - 3 & (2 + 6) - 4 \\
 (5 + 8) - 4 & (3 + 8) - 8 & (8 + 4) - 3
 \end{array}$$

МАСЪАЛАҲОИ МАНТИҚӢ

1. Шумораи хонаҳои ҳар 3 ошёнаи иморат баробаранд. Ошёнаи якум 4 хона дорад. Ошёнаи дуюм ва сеюм чанд хона дорад?

2. Ду духтарча 4-то зоча доранд, ки миқдори зочаҳои онҳо баробаранд. Як духтарча чанд зоча дорад?

3. Муайян кунед, хонаи шумо чанд тиреза дорад? Барои ҳар як тиреза чанд дона шиша сарф шудааст?

4. Пуфакҳои Толиб сурх, зард ва сабз буда, аз Шохин сурху зард мебошанд. Пуфакҳои кӣ бисёр аст?

5. Дар хона се шамъ месӯхт. Яктояшро хомӯш карданд. Дар хона чанд шамъ боқӣ монд?

6. Як чӯбча чанд нӯг дорад? Панҷ чӯбча чӣ? Шаш чӯбча чӣ?

7. Аз рӯйи расм масъалаи мантиқӣ тартиб диҳед.

МУНДАРИЧА

БОБИ 1. Давраи тайёри

1. Дунёи рангоранг.....	4
2. Дар боло, дар поён.....	6
3. Аз рост, аз чап.....	7
4. Калон, хурд, якхела.....	8
5. Дароз, кӯтоҳ, баланд ва паст.....	9
6. Пеш аз, баъд аз, дар байн, дар паҳлу. Самти ҳаракат.....	10
7. Ашёи ҷуфт. Зиёд, кам, баробар.....	12
8. Шабонарӯз. Фаслҳои сол.....	14

БОБИ II. Ададҳои аз 1 то 10. Ҷамъ ва тарҳ. Шаклҳои геометрии

1. Адад ва рақами 1.....	16
2. Адад ва рақами 2.....	18
3. Якум ва охири.....	20
4. Хатҳо. Хати рост. Хати қач. Хати шикаста. Порча.....	22
5. Хати қач ва хати сарбаста.....	24
6. Адад ва рақами 0 (сифр). Нур. Аломатҳои калон, хурд ва баробар.....	25
7. Адад ва рақами 3.....	27
8. Адад ва рақами 4.....	29
9. Адад ва рақами 5.....	31
10. Ҷамъ, тарҳ ва аломати онҳо «+», «-».....	33

11. Ҷамъшавандаҳо ва сумма.....	37
12. Ҷамъ ба адади 1.....	39
13. Тарҳшаванда, тарҳкунанда ва фарқ.....	40
14. Тарҳи адади 1.....	41
15. Адад ва рақами 6.....	42
16. Ҷамъи адади 2.....	44
17. Тарҳи адади 2.....	45
18. Адад ва рақами 7.....	46
19. Адад ва рақами 8.....	49
20. Шаклҳои геометрӣ.....	51
21. Адад ва рақами 9.....	53
22. Ҷамъи адади 3.....	56
23. Тарҳи адади 3.....	57
24. Ҷамъи адади 4.....	58
25. Тарҳи адади 4.....	59
26. Ҷамъи адади 5.....	60
27. Тарҳи адади 5.....	62
28. Қойивазкунии ҷамъшавандаҳо.....	63
29. Ҷамаи рақамҳо.....	65
30. Ададҳои якрақам.....	67
31. Ҷенкунӣ ва муқоисакунӣ.....	68
32. Ҷенкунии дарозии порча. Сантиметр.....	70
33. Адади 10 ва як даҳӣ.....	72
34. Ҳисоб то даҳӣ.....	74
35. Ададҳои аз 0 то 10.....	77

БОБИ III. Ҷадвали ҷамъ ва тарҳ дар доираи 10

1. Ҷамъ ва тарҳи адади 1.....	79
2. Ҷамъ ва тарҳи адади 2.....	81
3. Ба адад ҷамъ кардани 0 ва аз адад тарҳ кардани 0.....	83
4. Ҷамъ ва тарҳи адади 3.....	84
5. Ҷамъ ва тарҳи адади 4.....	86
6. Ҷамъ ва тарҳи адади 5.....	88
7. Масъала. Ҳал ва навишти он.....	91
8. Ҷамъ ва тарҳи адади 6.....	95
9. Ҷамъ ва тарҳи адади 7.....	98
10. Ҷамъ ва тарҳи адади 8.....	102
11. Ҷамъ ва тарҳи адади 9.....	104
12. Ҷадвали ҷамъ ва тарҳ дар доираи 10.....	107

БОБИ IV. Даҳии дуҷум. Ададҳои аз 11 то 20

1. Нуҷмератсия. Пайдарпайии ададҳои аз 11 то 20.....	110
2. Муқоисаи ададҳо.....	113
3. Ҷамъшавандаҳои разрядӣ.....	115
4. Вазнин ва сабуқ.....	116
5. Қиматтар ва арзонтар.....	119

БОБИ V. Ҷамъ ва тарҳ дар доираи даҳии дуҷум

1. Ҷамъ ва тарҳи ададҳои разрядӣ.....	122
2. Яқҷанд воҳид зиёд ва кам кардани адад.....	126

3. Ҷамъи ададҳои дурақама ба ададҳои якрақама.....	129
4. Аз адади дурақама тарҳ кардани адади якрақама.....	131
5. Аз даҳӣ гузашта ҷамъ кардан.....	133
6. Аз даҳӣ гузашта тарҳ кардан.....	135
7. Аз даҳӣ гузашта ҷамъ ва тарҳ кардани адади 2.....	136
8. Аз даҳӣ гузашта ҷамъ ва тарҳ кардани адади 3.....	138
9. Аз даҳӣ гузашта ҷамъ ва тарҳ кардани адади 4.....	140
10. Аз даҳӣ гузашта ҷамъ ва тарҳ кардани адади 5.....	142
11. Аз даҳӣ гузашта ҷамъ ва тарҳ кардани ададҳои 6,7.....	143
12. Аз даҳӣ гузашта ҷамъ ва тарҳ кардани ададҳои 8,9.....	144
13. Ҷадвали аз даҳӣ гузашта ҷамъ кардан.....	147
14. Ҷадвали аз даҳӣ гузашта тарҳ кардан.....	149
15. Истифодаи ҷадвали ҷамъ ва тарҳ.....	151
16. Масъалаҳои мантиқӣ.....	155

ШУАЙБОВА ОЧАҶОН, ХУДОЙДОДОВА МУҲАРРАМ,
ШАРИФОВ ЭРГАШ, НОРОВ ҚУРБОНБОЙ,
ҲАҚНАЗАРОВ ХУДОЙНАЗАР, БУРҶОНОВ БУРҶОН

МАТЕМАТИКА

**Китоби дарсӣ барои синфи 1-уми
муассисаҳои таҳсилоти умумӣ**

Муҳаррир

Рассом

Муҳаррири техникӣ

Тарроҳ

Музаффар Холов

Сайёра Имоудинова

Қосимхуҷа Назаров

Миралӣ Раҷабов

Ба чоп 11.07.2023 иҷозат дода шуд. Коғози офсет.

Чопи офсет. Андоза 70x90 $\frac{1}{16}$. Ҷузъи чопӣ 10.0.

Адади нашр 195 000 нусха.

Супориши № 03/2023

Нарх 17 сомонӣ 75 дирам

Муассисаи нашриявии «Маориф»-и
Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон.
734024, ш. Душанбе, кӯчаи Аҳмади Дониш, 50.
Тел.: 222-14-66, E-mail: nashriya@maorif.tj

Дар ҶСП «Нашриёти муосир» чоп шудааст.
Ҷумҳурии Тоҷикистон,
ш. Душанбе, кӯчаи Зарнисор, 3.